

Карар

Решение

№ 8-13

от «23» марта 2022 г.

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 1 өлешенәң 20 пункты, 2004 елның 29 декабрэндәге 190-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.4 ст. (от 02.07.2021елгы редакциядәге үзгәрешләр һәм өстәмэләр белән, 2021 елның 1 октябрэндә гамәлгә керде), Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы Уставы нигезендә, Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы Советы **КАРАР КАБУЛ ИТТЕ:**

1. Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын, кушымта нигезендә расларга.(1 нче кушымта)

2. Әлеге карарны Мамадыш муниципаль районының (<http://mamadysh.tatarstan.ru>) рәсми сайтында, Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат рәсми порталында (pravo.tatarstan.ru).

3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуну муниципаль район Советының жирле үзидарә, аграр сәясәт, жирдән файдалану һәм экология буенча даими комиссиясенә йөкләргә.

Район Башлыгы,
муниципаль район
Советы рәисе

А.П. Иванов

Татарстан Республикасы
Мамадыш муниципаль
районы Советының
23 март 2022 ел,
№ 8-13 карарына
Кушымта

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ МАМАДЫШ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ ШӘһӘР ТӨЗЕЛЕШЕН
ПРОЕКТЛАШТЫРУ БУЕНЧА ЖИРЛЕ
НОРМАТИВЛАР**

Казан 2021

ЭЧТӨЛӨК

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛЭМЭЛЭР.....	3
2. ИСЭПЛЭҮ КҮРСЭТКЕЧЛЭРЕН КУЛЛАНУ ӨЛКӨСӨ ҺӘМ КАГЫЙДЭЛЭРӨ.....	5
3.МУНИЦИПАЛЬ РАЙОННЫҢ КЫСКАЧА ТАСФИРЛАМАСЫ.....	6
4. ГОМУМИ БҮЛЕК. жирле эһәмияттәге объектлар белән тәэмин ителешнең минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре, муниципаль район халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдаланылуы күрсәткечләре, әлеге объектларны урнаштыру буенча рекомендацияләр.....	7
4.2.Муниципаль районның Мәгариф өлкәсендә жирле эһәмияттәге объектлары	9
4.3. Муниципаль районның Мәдәният өлкәсендә жирле эһәмияттәге объектлары һәм буш вакытны уздыру оешмалары.....	12
4.4.Физик культура һәм массакүләм спорт өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.....	14
4.5.Сәламәтлек саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.	15
4.6.Халыкны социаль тәэмин итү һәм социаль яклау өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.....	17
4.7.Халыкны сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары... ..	18
4.8.Муниципаль районның мәгълүмат һәм элемтә объектлары өлкәсендә жирле эһәмияттәге объектлары.	21
4.9.Идарә итү учреждениеләре һәм кредит-финанс оешмалары өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.	23
4.10.Торак-коммуналь хужалык объектлары өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.....	23
4.11.Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.....	26
4.12.Көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр	26
4.13.Муниципаль район чикләрендәге һәм торак пунктлар чикләреннән тыш жирле эһәмияттәге муниципаль районның транспорт хезмәте күрсәтү һәм жирле эһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендәге жирле эһәмияттәге объектлары.	29
4.14.Территорияләрне төзекләндерү һәм яшелләндерү өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр.....	33
4.15.Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәэмин итү өлкәсендә муниципаль районның жирле эһәмияттәге объектлары.....	34

4.15.1Электр белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.	34
4.15. Жылылык белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.....	36
4.15.3..... Газ белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.	37
4.15.4..... Су белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.	39
4.15.5..... Су бүлеп бирелгән объектларда халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.	40

ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘҮ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

1. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативлары (алга таба - нормативлар) Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы законнары һәм Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының норматив-хокукый актлары нигезендә эшләнган.

Әлеге нормативлар белән жайга салынмаган мәсьәлеләр «Техник жайга салу турында» 2002 елның 27 декабрена 184-ФЗ номерлы Федераль закон таләпләре нигезендә Россия Федерациясе территориясендә гамәлдә булган законнар һәм норматив-техник документлар белән жайга салына.

Әлеге нормативлар, оештыру-хокукый рәвешенә бәйсез рәвештә, Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы территориясендә үз эшчәнлеген гамәлгә ашыручы шәһәр төзелеше эшчәнлегенә барлык субъектлары өчен мәжбүри.

Шәһәр төзелешен проектлауның жирле нормативларын раслау, аларга үзгәрешләр кергү федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Әлеге нормативлар муниципаль район халкының жирле әһәмияттәге объектлары белән тәмин ителешен мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре жыелмасын; мондый объектларның муниципаль район халкы өчен мөмкин булган максималь күләменә исәп-хисап күрсәткечләрен билгели.

Муниципаль район халкының тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре һәм муниципаль район халкы өчен мондый объектларның территориаль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә мөмкин булган исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнә торган муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектларына түбәндәге өлкәләргә карый торган объектлар керә:

- жирлекләренә электр һәм газ белән тәмин итү;
- муниципаль район чикләрендәге торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, транспорт хезмәте күрсәтү;
- мәгариф; сәламәтлек саклау; мәгълүматлаштыру һәм элемент;
- мәдәният һәм ял вакытын оештыру;
- социаль тәмин итү һәм социаль яклау; физик культура һәм массакүләм спорт;
- көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү; жәмәгать тәртибен саклауны тәмин итү.

Нормативлар түбәндәге бүлекләренә үз эченә ала:

- төп өлешне (муниципаль район халкының жирле әһәмияттәге объектлары белән тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре; мондый объектларның муниципаль район халкы өчен мөмкин булган максималь күләменә исәп-хисап күрсәткечләре);
- нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен нигезләү материаллары;
- нормативларның төп өлешендә булган исәп-хисап күрсәткечләрен

куллану кагыйдэләре һәм өлкәсе;

- муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектларында муниципаль район халкының норматив ихтыяжларын билгеләүгә, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр;

- Мамадыш муниципаль районына кыскача характеристика.

2. ИСЭПЛӘУ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН КУЛЛАНУ КАГЫЙДӘЛӘРЕ ҺӘМ ӨЛКӘСЕ

Әлеге нормативларда билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре Мамадыш муниципаль районы һәм аның составына керә торган жирлекләренә территорияль планлаштыру документларын әзерләгәндә, килештергәндә, раслаганда һәм гамәлгә ашырганда, Мамадыш муниципаль районы территорияләренә карата эшләнә торган территорияне планлаштыру документларын әзерләгәндә кулланыла.

Шәһәр төзелешен проектлау нормативлары дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, шәһәр төзелеше эшчәнлегә турындагы законнарның үтәлешенә контроль һәм күзәтчелек органнары карарларын кабул итү өчен файдаланыла.

Муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары исемлегә, муниципаль район халкының минималь мөмкин булган тәэмин ителеш дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре һәм мондый объектларның муниципаль район халкы өчен максималь рөхсәт ителә торган дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре әлеге нормативларның төп өлешендә китерелгән күрсәткечләр үтәлү өчен мәжбүри.

Гамәлдәге норматив документларны, шул исәптән әлеге нормативларда сылтама бирелгәннәрне гамәлдән чыгарганда һәм (яисә) үзгәрткәндә, гамәлдән чыгарылганнар урынына куелган нормаларга таянырга кирәк.

3. МУНИЦИПАЛЬ РАЙОННЫҢ КЫСКАЧА ХАРАКТЕРИСТИКАСЫ

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы территориясенә кыскача характеристика, шулай ук халыкның саны, тыгызлыгы һәм социаль-демографик составы турында белешмәләр, муниципаль районның башка характерлы үзенчәлекләре 1 нче таблицادا китерелгән.

1 нче таблица

Мамадыш муниципаль районының кыскача характеристикасы

№ п/п	Күрсәткеч исеме	Характеристика
1	Татарстан Республикасы структурасында муниципаль район территориясенен урнашу урыны	Мамадыш муниципаль районы Татарстан Республикасының үзәк өлешенә төньягында, Кама һәм Нократ елгалары ярында урнашкан. Мамадыш районы Татарстан Республикасының Кукмара, Балык Бистәсе, Чистай, Теләче, Түбән Кама һәм Алабуга муниципаль районнары белән, Удмурт Республикасы белән чиктәш.
2	Муниципаль район чикләрендә территориянең гомуми мәйданы, га	261252
3	Муниципаль районның административ үзәге	Мамадыш ш.
4	2021 елның 1 гыйнварына даими яшәүче халык саны	
	барлыгы, мең кеше.	41740
	шул исәптән: - шәһәр - авыл	15699 26041
5	2021 елның 1 гыйнварына халыкның урнашу тыгызлыгы кеше./кв. км	16,0
6	2030 елга даими халык санын фаразлау	
	барлыгы, мең кеше.	42774
	шул исәптән: - шәһәр - авыл	16430 26344
7	Торак фонды күләме 01.01.2021 елга, мең кв. метр торак мәйданы	1 046 172
8	Халыкның торак белән тәмин ителеш дәрәжәсе, кв. м/кеше.	25,1
9	Муниципаль район территориясендә табигать-климат шартлары	
	климат районы (төзелеш өчен климатик районлаштыру картасы нигезендә)	II
	сейсмик куркыныч дәрәжәсе (баллар)	6 – 7
	табигать-климат шартларының гомуми бәяләнүе	уңайлы

4. ТӨП ӨЛӨШ. ЖИРЛЕ ӘҢӘМИЯТТӘГЕ ОБЪЕКТЛАР БЕЛӘН ТЭЭМИН ИТЕЛЭШНӨҢ МИНИМАЛЬ МӨМКИН БУЛГАН ДЭРӘЖӘСЕНӨҢ ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, МУНИЦИПАЛЬ РАЙОН ХАЛКЫ ӨЧЕН МОНДЫЙ КҮЛӘМНӨРДӨН МАКСИМАЛЬ ФАЙДАЛАНА АЛУ ДЭРӘЖӘСЕ КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕ, ӘЛЕГЕ ОБЪЕКТЛАРНЫ УРНАШТЫРУ БУЕНЧА ТӘКЪДИМНӨР

4.1. Торак зоналары территориясен тээмин итүнең исәп күрсәткечләре.

Социаль яклауга һәм ярдәмгә мохтаж гражданның торак хокукларын тээмин итү максатларында гамәлгә ашырыла торган торак төзелеш өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре 2 нче таблицада бирелгән.

2 нче таблица

Торак төзелеш өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлар өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тээмин ителеш дәрәжәсе		Халык өчен территориаль мөмкинлекләрнен максималь мөмкин булган дәрәжәсе
		2021 ел	2030 ел	
1	Шәһәр һәм авыл торак пунктларында торак урыннары	23,1	30,5	Билгеләнми

Искәрмә:
Киләчәктә исәп-хисап күрсәткечләре 2025, 2035 елларда ирешелгән торак урыннарының гомуми майданы белән тээмин ителешнең факттагы минималь дәрәжәсен исәпкә алып коректлана.

Торак төзелеш күләмнәренә һәм торак төзелеш типларының исәп күрсәткечләре гамәлдәге һәм фаразлана торган социаль-демографик өзгәртүгә һәм халыкның керем дәрәжәсен исәпкә алып башкарылырга тиеш.

Торак төзелеш характеры нигезендә 3 нче таблицада китерелгән төзелеш типлары аерылып тора.

3 нче таблица

Торак төзелеш характеристикалары

№ п/п	Торак төзелеш тибы	Төзелеш характеристикасы
1	Азкатлы торак төзелеш	3 катка кадәр биеклектәге индивидуаль ихата төзелеш; биеклегә 3 катка кадәр булган блокланган торак йортлар белән түзү; биеклегә 4 катка кадәр булган күпфатирлы торак йортлар төзелеш
2	Урта катлы торак төзелеш	биеклегә 5-8 катка кадәр булган күпфатирлы торак йортлар түзү
3	Күпкатлы торак төзелеш	биеклегә 9 катлы һәм аннан югарырак биеклектәге күпфатирлы торак йортлар төзелеш

Торак төзелешенен төрлөрөн бүлөп бирү, аларны оештыруга карата таләпләрне билгеләү авыл жирлегеннән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре белән гамәлгә ашырыла.

Торак пунктларда торак төзелеше алып баруның норматив параметрлары 7 нче бүлекнең 42.13330.2016 СНИП 2.07.01-89 Актуализацияләнгән редакция таләпләре нигезендә билгеләнә. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрендә төзелешне планлаштыру һәм алып бару».

4.2. муниципаль районның Мәгариф өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлары

Мамадыш муниципаль районы халкының мәгариф объектлары белән тәэмин ителеш дәрәжәсе, халык өчен мондый объектларның территориаль яктан үтемле булуы дәрәжәсе буенча тәкъдим ителә торган күрсәткечләренә 4 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

4 нче таблица

Мәгариф өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Мәктәпкәчә мәгариф оешмалары		
	шәһәр торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 0 яшьтән алып 7 яшькә кадәрге 100 балага 58,5 урын исәпләгәндә	300 метр жәяүлеләр өчен
	авыл торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 0 яшьтән алып 7 яшькә кадәрге 100 балага 40,5 урын исәпләгәндә	500 метр жәяүлеләр өчен
2	Гомуми белем бирү оешмалары		
	шәһәр торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 7 яшьтән 18 яшькә кадәрге 100 балага 85,5 урын исәпләгәндә	300 метр жәяүлеләр өчен
	авыл торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 7 яшьтән 18 яшькә кадәрге 100 балага 40,5 урын исәпләгәндә	Транспорт белән барып житү мөмкинлеге 30 минут
3	Өстәмә белем бирү оешмалары		
3.1	Гомуми белем бирү оешмалары базасында гамәлгә ашырыла торган өстәмә белем бирү программаларында урыннар саны		
	шәһәр торак пунктларында	гомуми белем бирү оешмаларында 100 укучыга 45 урын исәпләгәндә	жәяүлеләр өчен 700 метр
	авыл торак пунктларында	гомуми белем бирү оешмаларында 100 укучыга 65 урын исәбәннән	Транспорт белән барып житү мөмкинлеге 30 минут
3.2	Өстәмә белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәгариф оешмалары базасында гамәлгә ашырыла торган өстәмә белем бирү программаларында урыннар саны (гомуми белем бирү оешмаларынан тыш)		
	шәһәр торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 5 яшьтән 18 яшькә кадәрге 100	жәяүлеләр өчен 700 метр

		балага 30 урын исэплэгэндэ	
	авыл торак пунктларында	халыкның демографик структурасына карап: 5 яшьтән 18 яшькә кадәрге 100 балага 10 урын исэплэгэндэ	Транспорт белән барып житү мөмкинлеге 30 минут
Искәрмә. Махсуслаштырылган һәм савыктыру мәктәпкәчә белем бирү һәм гомуми белем бирү учреждениеләре өчен исәп-хисап күрсәткечләре проектлауга йөкләмә буенча кабул ителә.			

Учреждениедән 1 чакрым ераклыкта яшәүче авыл гомуми белем бирү мәктәпләрендә укучылар өчен балаларны йөртү өчен билгеләнгән махсус транспортта уку урынына алып бару каралган. Укучыларның жыелу урынына иң чик жәяүле килүе тукталыштан 500 метрдан да артмаска тиеш.

Транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны исәпкә алып, I һәм II баскыч белем алучылар өчен авыл гомуми белем бирү мәктәпләренен территорияль яктан файдалану мөмкинлегенен иң чик күрсәткече 15 километр тәшкил итә.

15 километрдан артык ераклыкта яшәүче, шулай ук уңайсыз һава шартларында транспорт белән тәэмин ителмәгән чорда мәктәп яны интернатын да күз алдында тотарга кирәк. Мәктәп янындагы интернатның сыйдырышлылыгы гомуми белем бирү учреждениесендә урыннарның гомуми саныннан 10 % дип билгеләнә.

Мәгариф объектларын урнаштыруга һәм аларның параметрларына карата таләпләр СП 42.13330.2016 СНиП 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү (Д кушымтасы) актуаль редакциясе, шулай ук Россия Мәгариф һәм фән министрлыгының "Методик тәкъдимнәр турында" 2016 елның 04 маендагы АК-950/02 номерлы хаты белән Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә оптималь урнаштыру критерийларын билгеләү өчен якынча эһәмияткә ия.

Халык саны 200дән кимрәк булган авыл торак пунктлары өчен башлангыч сыйныфлар белән берлектә мәктәпкәчә яшьтәге балалар учреждениеләрен урнаштыру күздә тотыла.

Авил торак пунктларында өстәмә белем бирү учреждениеләре урыннарында гомуми белем бирү мәктәпләре биналарында урнаштырырга тәкъдим ителә.

Мәктәпкәчә учреждениеләрдә сәламәт балалар өчен урыннар саны нормативлары түбәндәгеләр:

- 1 төркемгә - 10 - 20 урын;
- 2 төркемгә - 18 - 40 урын;
- 3 төркемгә - 28 - 60 урын;
- 4 төркемгә - 48 - 80 урын;
- 5 төркемгә - 46 - 100 урын;
- 6 төркемгә - 58 - 120 урын;
- 7 төркемгә - 64 - 140 урынга;
- 8 төркемгә - 74 - 160 урынга;
- 9 төркемгә - 84 - 180 урын;
- 10 төркемгә - 92 - 200 урын.

Шәһәр һәм авыл торак пунктлары өчен мәктәпкәчә учреждениеләрнен гомуми мәйданының (биналар мәйданы) чагыштырма күрсәткечләре 5 нче

таблицада китерелде.

5 нче таблица

Мәктәпкәчә учреждениеләрнең гомуми мәйданы күрсәткечләре (биналар мәйданы)

Мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе тибы	Күрсәткеч (тәрбияләнүчегә кв. метр)	
	шәһәр торак пунктлары өчен	авыл торак пунктлары өчен
1 төркемгә	–	19,59
2 төркемгә	–	12,05
3 төркемгә	–	11,31
4 төркемгә	15,99	10,49
6 төркемгә	15,37	12,30
8 төркемгә	14,51	11,04
10 төркемгә	15,12	–
12 төркемгә	13,89	–

Мәктәпкәчә учреждениеләр өчен жир кишәрлекләренең күләмен объектларның сыйдырышлылыгына карап кабул итәргә кирәк:

100 урынга кадәр - 1 урынга 40 кв. метр;

100дән артык урын - 1 урынга 38 кв. метр.

Жир кишәрлекләренең күрсәтелгән күләмнәре реконструкция шартларында 25 %ка киметелергә мөмкин; яңа төзелә торган яисә территорияль үсә торган торак пунктларның 10 %ына, халык саны 2 тапкырдан күбрәккә артачак (яшелләндерү мәйданын кыскарту исәбенә).

Шәһәр һәм авыл торак пунктлары өчен гомуми белем бирү учреждениеләренең (биналар мәйданының) чагыштырма күрсәткечләре 6 нчы таблицада китерелде.

6 нчы таблица

Гомуми белем бирү учреждениеләренең гомуми мәйданы (биналар мәйданы) күрсәткечләре

Күрсәткеч (тәрбияләнүчегә кв. метр)			
шәһәр торак пунктлары өчен		авыл торак пунктлары өчен	
Белем бирүнең I баскычы (башлангыч):			
4 нче сыйныфка (180 укучы)	31,73	20 укучыга	13,75
		40 укучыга	10,18
		60 укучыга	10,07

Укытуның I һәм II баскычлары (тугызъеллык):			
8 сыйныфка (400 укучыга)	20,00	108 укучыга (12 укучы/класс)	19,43
		162 укучыга (18 укучы/сыйныф)	16,10
		216 укучыга (24 укучы/сыйныф)	15,15
укытуның III баскычы:			
11 сыйныфка (275 укучы)	23,92	14 сыйныфка (350 укучы)	22,25
22 нче сыйныфка (550 укучы)	20,46		
33 сыйныфка (825 укучыга)	16,96		

Гомуми белем бирү учреждениеләре өчен жир кишәрлекләренен күләмен объектларның сыйдырышлылыгына карап кабул итәргә кирәк:

40 бүлектә 400 урынга кадәр - 1 укучыга 55 кв.м;

400 - 500 урын - 1 укучыга 65 кв.м;

500 - 600 урын - 1 укучыга 55 кв.м;

600 - 800 урын - 1 укучыга 45 кв.м;

800 - 1100 урын - 1 укучыга 36 кв.м;

1100 - 1500 урын - 1 укучыга 23 кв.м;

1500 - 2000 урыннар - 1 укучыга 18 кв.м;

2000 урын - 1 укучыга 16 кв.м.

Күрсәтелгән күләмнәр реконструкция шартларында 20 %ка киметелергә мөмкин; әгәр укыту-тәҗрибә эшен оештыру өчен совхоз һәм колхозлар жирләрендә махсус участоклар каралмаса, авыл жирлекләрендә 30 %ка арттырылган. Мәктәпнең спорт зонасы микрорайон ФОК белән берләшергә мөмкин.

4.3. Мәдәният өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары һәм буш вакытны уздыру оешмалары.

Мәдәният, масса күләм ял итү, ял итү объектларын һәм аларның параметрларын урнаштыруга таләпләр 42.13330.2016 «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" (Д кушымтасы) белән билгеләнгән.

Мамадыш муниципаль районы халкының мәдәният һәм ял итү объектлары белән тәэмин ителеш дәрәжәсенен, мондый объектларның халык өчен территориаль мөмкинлекләре дәрәжәсенен тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен 7 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

7 нче таблица

Мәдәният өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен һәм халыкның ялын оештыру өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренен максималь мөмкин
----------	--------------	--	---

			булган дәрәжәсе
1	Клуб учреждениеләре, шул исәптән:		
	0,2 дән 1 мең кешегә кадәр.	1000 кешегә 500 - 300 урын.	Транспорт белән барып житү өчен 60 минут
	1 дән 2 мең кешегә кадәр	300 - 1000 кешегә 230 урын.	
2 дән 5 мең кешегә кадәр	1000 кешегә 230 - 190 урын		
2	Шәһәр массакуләм китапханәләре	1000 кешегә 4-4,5 мең берәмлек саклау; 1000 кешегә 2-3 укучы урыны.	Транспорт белән барып житү мөмкинлегә 30 минут
3	Авыл массакуләм китапханәләре, авыл жирлекләре һәм аларның төркемнәре өчен хезмәт күрсәтү зонасында (30 минутта барып житәрлек вакыттан):		
	1 меңнән 2 мең кешегә кадәр	6 - 7,5 мең берәмлек саклау; 1000 кешегә 5-6 укучы урыны.	Транспорт белән барып житү мөмкинлегә 30 минут
	2 дән 5 мең кешегә кадәр	5 - 6 мең берәмлек саклау; 1000 кешегә 4 - 5 укучы урыны.	
5тән 10 мең кешегә кадәр	4,5 - 5 мең берәмлек саклау; 1000 кешегә 3 - 4 уку урыны.		
4	Ял вакытын оештыру һәм һәвәскәр эшчәнлек өчен биналар	50-60 кв.м. идән мәйданы 1000 кешегә.	жәяүлеләр өчен 30 минут
5	Кинотеатрлар	1000 кешегә 25 - 35 утырту урыны.	билгеләнми
6	Концерт заллары	1000 кешегә 3,5 - 5 утырту урыны.	билгеләнми
7	Музейлар	муниципаль районга 1 объект	Транспорт белән барып житү өчен 60 минут
8	Күргәзмә заллары	муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
9	Универсаль спорт-тамаша заллары, шул исәптән ясалма боз белән	1000 кешегә 6 - 9 урын.	билгеләнми
Искәрмә. 1.Зур торак пунктлар өчен азрак исәп-хисап күрсәткечен алырга кирәк. 2. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы карары нигезендә халыкны клуб учреждениеләре һәм китапханәләр хезмәтләре белән тәмин итүнең социаль гарантияләре дәрәжәсе 2024 елга кадәр гамәлдәге тәмин ителеш дәрәжәсендә кабул ителә.			

7 нче таблицада күрсәтелмәгән мәдәният һәм ял итү объектлары өчен күрсәткечләре проектлауга йөкләмә нигезендә кабул итәргә кирәк.

Мәдәният объектларының санын, составын һәм шәһәр торак пунктларында проектлана торган ял вакытын билгеләгәндә өстәмә рәвештә күчеп килүче халыкны 60 минуттан да артык булмаган вакытта барып житә торган урынга күчерү өчен билгеләнгән торак пунктлардан исәпкә алырга кирәк.

Мәдәният объектларының санын, составын һәм авыл торак пунктларында проектлана торган ял вакытын билгеләгәндә өстәмә рәвештә транспорт белән 30 минутта барып житү зонасында урнашкан башка торак пунктлардан килүче халыкны да исәпкә алырга кирәк.

Шәһәр торак пунктларында укучыларга һәм халыкка жәяүлеләр йөри алу мөмкинлегә чикләрендә 500 метр чамасы файдалану өчен мәдәни-

массакуләм һәм физкультура-савыктыру эшен оештыру өчен бердәм комплекслар формалаштыру тәкъдим ителә.

Мәдәният объектлары һәм халыкның ялын оештыру өчен жир кишәрлекләренә күләме проектлауга бирелгән бирем нигезендә билгеләнә.

4.4. Физик культура һәм массакуләм спорт өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Мамадыш муниципаль районы халкының физик культура һәм массакуләм спорт объектлары белән тәмин ителеш дәрәжәсенә, муниципаль район халкы өчен мондый объектларның территорияль мөмкинлекләре дәрәжәсенә тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен 8 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

8 нче таблица

Физик культура һәм массакуләм спорт өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләренә максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Гомуми файдаланудагы физкультура-спорт заллары	1000 кешегә идән майданы 80 кв.м.	60 мин. транспорт белән барып житү
2	Спорт майданчыгы (уен спорт майданчыгын һәм (яисә) урам тренажерларын, турникларны үз эченә алган яссы спорт корылмасы)*		
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә исәпләнгән һәр кешегә 1 объект, кимендә 1 объекттан да ким түгел	500 м жәяүлеләр өчен
	авыл торак пунктларында	1 объект халык санына бәйсез рәвештә	60 мин. транспорт белән барып житү
3	Йөзү бассейннары**	1000 кешегә 25 кв.м су өслеге.	60 мин. транспорт белән барып житү
Искәрмә.халык саны 300 кешедән ким булган торак пунктлар өчен нормалашмый. * * *йөзү бассейннары өчен исәп-хисап күрсәткечләре шәһәр торак пунктлары өчен генә билгеләнә.			

8 нче таблицада күрсәтелмәгән физик культура һәм массакуләм спорт объектлары өчен хисап күрсәткечләре проектлауга бирелгән бирем нигезендә билгеләнә.

Мамадыш муниципаль районы халкының физик культура һәм массакуләм спорт объектларында норматив ихтыяжын халыкның төрле социаль-демографик төркемнәре ихтыяжларын канәгатьләндерү зарурлыгына туры китереп билгеләргә кирәк.

Әлеге объектларны урнаштыру башка шундый ук объектларның якынлыгын исәпкә алып, транспорт элементларын оештыруны, урамнар, юллар

Һәм жәяүлеләр юллары челтәрләре белән үзара бәйләнештә булуны күздә тотарга кирәк.

Физик культура һәм массакуләм спорт объектларын мәгариф мәктәпләренең һәм башка уку йортларының, ял һәм мәдәният учреждениеләренең спорт объектлары белән территорияне кыскарту мөмкинлеге белән бергә алып бару рәхсәт ителә.

Физкультура-спорт корылмалары өчен жир участогы күләмен 1000 кешегә 0,7-0,9 га кабул итәргә кирәк.

4.5. Сәламәтлек саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Мамадыш муниципаль районы халкының хастаханә һәм поликлиника учреждениеләрендә, район халкы өчен мондый объектларның территорияль яктан файдалана алырлык дәрәжәдә тәэмин ителеш дәрәжәсенә тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен 9 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

9 нчы таблица

Сәламәтлек саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләрнең максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Ярдәмче биналар һәм корылмалар булган барлык типтагы стационар	1000 кешегә 13,47 ятак.	билгеләнми
2	Поликлиникалар, амбулаторияләр, диспансерлар (стационар булмаган)	алмашка 1000 кешегә 18,15 йөреш.	Шәһәр торак пунктларында - 800 м, авыл жирлегендә транспорт белән тәэмин ителешнең 30 минут эчендә
3	Фельдшерлык яки фельдшер-акушерлык пунктлары	алмашка 1000 кешегә 18,15 йөреш.	Транспорт белән барып житү мөмкинлеге 30 минут
4	Балалар сәт кухнялары	Тәүлегенә 4 порция 1 балага	билгеләнми
5	Ашыгыч медицина ярдәмә станцияләре	10 мең кешегә исәпләнгән 1 бригада	махсус машинада 15 минутлык файдалану зонасы чикләрендә
6	Даруханәләр		
	шәһәр торак пунктларында	1 объект 10 мең кешегә / 50 кв. метр гомуми мәйдан 1 мең кешегә	500 м жәяүлеләр өчен
	авыл торак пунктларында	1 мең кешегә гомуми мәйдан 14 кв. метр	жәяүлеләр өчен 30 минут
Искәрмә: Бер койкага балалар өчен 1,5 коэффициенты булган барлык стационар нормасын кабул итәргә кирәк.			

Бер жир кишәрлегендә ике яки аннан да күбрәк стационар урнашканда, аның гомуми мәйданын стационарларның суммар сыйдырышлылыгы нормасы буенча кабул итәргә кирәк.

Больница оешмалары стационарлары район хезмәт күрсәтү дәрәжәсенә ия һәм тулаем бөтен районга исәп тотат. 1000 кешегә исәпләнгән 13,47 ятак тәэмин ителеш нормативына халыкның стационар хезмәт күрсәтү өчен кирәкле бөтен коену фонды да керә (шәфкать туташы тәрбиясендәге урынны, хосписларны, ярымстационар койкаларны да кертеп).

Ашыгыч медицина ярдәме станцияләре район хезмәт күрсәтү дәрәжәсенә ия һәм тулаем алганда бөтен районга исәп тотат.

Сәламәтлек саклау объектларын урнаштыруга һәм аларның параметрларына карата таләпләр СП 42.13330.2016 СНиП актуаль редакциясе 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү (Д кушымтасы) һәм башка норматив документлар белән билгеләнгән.

Кыска вакытта дөвалану өчен, стационар (күппрофильле хастаханәләр, махсулаштырылган стационар һәм медицина үзәкләре, бала табу йортлары һ.б.), ярдәмче биналар һәм корылмалар белән интенсив дөвалау өчен, стационар жир кишәрлекләрен күләмен түбәндәге объектларның сыйдырышлылыгына карап кабул итәргә кирәк:

- 50 койкага кадәр - бер койкага 210 кв.м;
- 50 - 100 койка - 210 - 160 кв.м бер койкага;
- 100 - 200 койка - 160 - 110 кв.м бер койкага;
- 200 - 300 койка - бер койкага 110 - 80 кв.м;
- 300 - 500 койка - бер койкага 80 - 60 кв.м;
- 500 койка - бер койкага 60 кв.м.

Күрсәтелгән зурлыктар реконструкция шартларында 25 %ка киметеләргә мөмкин.

Хастаханә территориясе киндәге кимендә 10 м булган саклагыч яшел полоса белән әйләнә-тирәдәге төзелештән аерылырга тиеш. Яшел утыртмаларның һәм газларның мәйданы участокның гомуми мәйданының кимендә 60%ын тәшкил итәргә тиеш.

Амбулатор-поликлиника учреждениеләре, стационар булмаган диспансерлар өчен жир участогы күләмен сменага 100 йөрешкә 0,1 га, ләкин объектка кимендә 0,3 га карауны күздә тотарга кирәк. Мәктәпкәчә балалар учреждениеләре белән поликлиникаларның турыдан-туры күршеләге рөхсәт ителми.

Фельдшерлык-акушерлык пункты өчен жир участогының күләмен 0,2 га итеп кабул итү зарур.

Ашыгыч медицина ярдәме станциясе (подстанциясе) өчен жир кишәрлегә, медицина ярдәме күрсәтү пункты күләмен 1 автомобильгә 0,05 га, әмма кимендә 0,1 га күләмендә кабул итәргә тәкъдим ителә.

Даруханә жир участогының күләмен 0,2 га итеп кабул итү зарур, йә алар бина эченә салынган булырга мөмкин.

Балалар сөтчелек кухнясы өчен жир кишәрлегә күләмен тәүлегенә 0,015 гектар күләмендә кабул итәргә тәкъдим ителә, әмма кимендә 0,15 гектар.

4.6. Халыкны социаль тээмин итү һәм социаль яклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Мамадыш муниципаль районы халкының социаль тээминат һәм социаль яклау объектлары белән тээмин ителеш дәрәжәсенен, мондый объектларның район халкы өчен территориаль мөмкинлекләре дәрәжәсенен тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен 10 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

10 нчы таблица

Халыкны социаль тээмин итү һәм социаль яклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тээмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләреннән максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Халыкка социаль хезмәт күрсәтү комплексы үзәге	муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
2	Гаиләгә һәм балаларга социаль ярдәм күрсәтү бүлеге	муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
3	Өлкәннәр һәм инвалидлар өчен интернат-йортлар (пансионатлар)	18 яшьтән өлкәнрәк 1 мең кешегә 3 урын / 1 объект муниципаль районга	билгеләнми
4	Төнге кунак йортлары, социаль адаптация үзәкләре	муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
5	Мөмкинлекләре чикләнгән балалар һәм яшүсмерләр өчен тернәкләндерү үзәкләре	1 объект шәһәр жирлегенә, әмма мөмкинлекләре чикләнгән 1 мең балага һәм яшүсмерләргә кимендә 1 объект	билгеләнми
6	Психоневрологик интернат	1 мең кешегә 3 урын	билгеләнми
7	Интернат-балалар йортлары	1000 кешегә 3 урын (4-17 яшьтән)	билгеләнми
8	Акылга зәгыйфь балалар өчен интернат-балалар йортлары	1000 кешегә 2 урын.	билгеләнми
9	Ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларга ярдәм итү үзәкләре	18 яшькә кадәрге 10 мең кешегә 1 объект	билгеләнми
10	Балалар өчен социаль приют	18 яшькә кадәрге 10 мең кешегә 1 объект	билгеләнми
11	Яшьләр эшләре буенча учреждениеләр	Гомуми мәйданы 1 мең кв. метр. 1 кешегә; 1 мең кешегә 2 эш урыны	билгеләнми

Социаль тээмин итү учреждениеләрен исәпләү нормаларын төбәкнең социаль-демографик үзенчәлекләренә бәйлә рәвештә ачыклау зарур.

Психоневрологик интернатлар урнаштыру өчен жир кишәрлекләренен күләме объектның сыйдырышлылыгына бәйлә рәвештә билгеләнә:

200 урынга кадэр - бер урынга 125 кв.м;

200 урында - бер урынга 100 кв.м.

Халыкка социаль хезмэт күрсәтү үзәкләрен урнаштыруны «Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмэт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру» СП 35-106-2003 таләпләре нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Картлар һәм инвалидлар өчен интернат-йортларны урнаштыру өчен жир кишәрлекләренен күләме объектның сыйдырышлылыгына бәйле рәвештә билгеләнә:

50 урын - 1 урынга 38 кв. метр;

100 урын - 1 урынга 27 кв. метр;

200 урын - 1 урынга 20 кв. метр.

Картлар һәм инвалидлар өчен интернат-йортларны торак пунктлардан читтә урнаштыру мөмкин.

Балалар интернат-йортлары өчен, шул исәптән акылга зәгыйфь балалар өчен интернат-йортлар өчен жир кишәрлекләренен күләмен, объектның сыйдырышлылыгына карап, кабул итәргә кирәк:

100 урын - 1 урынга 80 кв. метр;

120 урын - 1 урынга 60 кв. метр;

200 урын - 50 кв. метр 1 урынга.

Төнлә кунып чыгу йортлары, социаль жайлаштыру үзәкләре өчен жир кишәрлекләренен күләмнәре объектның сыйдырышлылыгы нигезендә билгеләнә:

25 урын - 1 урынга 9,8 кв. метр;

50 урын - 1 урынга 9,0 кв. метр;

100 урын - 1 урынга 9,0 кв. метр.

4.7. Халыкны сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендә муниципаль районның жирле аһәмияттәге объектлары.

Мамадыш муниципаль районы халкының сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы объектлары белән тәэмин ителеш дәрәжәсенен, мондый объектларның район халкы өчен территорияль мөмкинлекләре дәрәжәсенен тәкъдим ителә торган күрсәткечләрен 11 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

11 нче таблица

Сәүдә, көнкүреш хезмәте күрсәтү һәм жәмәгать туклануы өлкәсендә муниципаль районның жирле аһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләренен максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Кибетләр, шул исәптән:		
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 280 (100) кв.м сәүдә мәйданы.	күпкәтлы йортлар булганда 500 м, бер - ике катлы төзелешләрдә 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 300 кв.м сәүдә мәйданы.	2000 м

- азык-төлек товарлары			
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 100 (70) кв.м сәүдә мәйданы.	күпкатлы йортлар булганда 500 м , бер - ике катлы төзелешләрдә 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 100 кв.м сәүдә мәйданы.	2000 м
- азык-төлек булмаган товарлар			
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 180 (30) кв.м сәүдә мәйданы.	күпкатлы йортлар булганда 500 м , бер - ике катлы төзелешләрдә 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 200 кв.м сәүдә мәйданы.	2000 м
2	Базар комплекслар	1000 кешегә 24-40 (7) кв.м сәүдә мәйданы.	билгеләнми
3	Предприятиеләр жәмәгать туклануы предприятиеләре	1000 кешегә 40 (8) урын.	күпкатлы йортлар булганда 500 м , бер - ике катлы төзелешләрдә 800 м.
Көнкурешкә хезмәт күрсәтү предприятиеләре, шул исәптән:			
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 9 (2) эш урыны.	күпкатлы йортлар булганда 500 м , бер - ике катлы төзелешләрдә 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 7 эш урыны.	2000 м
- халыкка турыдан-туры хезмәт күрсәтү өчен			
4	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 5 (2) эш урыны.	күпкатлы йортлар булганда 500 м , бер - ике катлы төзелешләрдә 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 4 эш урыны.	2000 м
- предприятиеләргә хезмәт күрсәтү өчен			
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 4 эш урыны.	күпкатлы йортлар булганда 500 м , бер - ике катлы төзелешләрдә 800 м.
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 3 эш урыны.	2000 м
5	мунчалар*		
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 5 урын.	билгеләнми
	авыл торак пунктларында	1000 кешегә 7 урын.	билгеләнми
Искәрмә: Жәяләр эчендә микрорайонда һәм торак районда хезмәт күрсәтү системаларын оештыруга туры килә торган жирле эһәмияттәге предприятиеләрнең исәп-хисап нормалары китерелгән. *Төзекләндерелгән торак фонды белән тәэмин ителгән жирлекләрдә 1 мең кешегә мунча һәм мунча-савыктыру комплексларының сыйдырышлылыгын исәпләү нормаларын өч урынга кадәр киметү рөхсәт ителә. Күрсәтелгән хезмәт күрсәтү радиусы махсулаштырылган учреждениеләргә кагылмый. Барлык төрләргә хезмәт күрсәтү буенча махсулаштырылган учреждениеләрнең һәркем файдалана алуы учреждениеләрнең характерына, аны жирлек структурасында урнаштыруның нәтижәлегенә һәм табышына бәйле.			

Житештерү предприятиелерендә, оешмаларда һәм уку йортларында туклану предприятиеләренә ихтыяж ведомстволы нормалар буенча максималь сменада 1 мең эшләүчегә (укучыга) исәп тотта. Жәмәгать туклануының әзерләү предприятиеләре тәүлеккә 1 мең кешегә норма буенча 300 кг тәшкил итә.

Авыл торак пунктлары яисә аларның төркемнәре өчен сәүдә һәм халыкка көнкүреш хезмәте күрсәтү учреждениеләрен һәр жирлектә яшәүчеләрне жәяүлеләр йөри алу мөмкинлеге чикләрендә беренче зарури хезмәт күрсәтүләр белән тәмин итү исәбенә 30 минуттан да артык булмаган вакыт урнаштырырга кирәк. Хезмәт күрсәтү дәрәжәсе югарырак булган объектлар белән тәмин итүне авыл жирлекләре төркеменә кабул итәргә кирәк.

Шәһәр торак пунктлары һәм авыл жирлекләре өчен сәүдә үзәкләренен жир кишәрлекләре күләмен, хезмәт күрсәтүче халык санына карап, кабул итәргә кирәк:

- 1 мең кешегә кадәр - 0,1 - 0,2 га объектка;
- 1 - 3 мең кеше - 0,2 - 0,4 га объектка;
- 3 - 4 мең кеше - объектка 0,4 - 0,6 га;
- 5 - 6 мең кеше - объектка 0,6 - 1 га;
- 7 - 10 мең кеше - 1,0 - 1,2 га объектка.

Шәһәр торак пунктлары һәм авыл жирлекләре өчен сәүдә предприятиеләренен жир кишәрлекләре күләмен сәүдә мәйданының кв метрына карап кабул итәргә кирәк:

- 250 кв.метрга кадәр - 100 кв.м. мәйданга 0,08 га кадәр;
- св. 250 - 650 кв.м. - 0,08 - 0,06 га 100 кв.м. мәйданга;
- св. 650 до 1500 кв.м. - 0,06 - 0,04 га 100 кв.м. мәйданга;
- св. 1500 до 3500 кв.м. - 0,04 - 0,02 га 100 кв.м. мәйданга;
- св. 3500 кв.м. - 100 кв.м. мәйдандагы сәүдә 0,02 га.

Предприятиеләрне инженер системалары һәм коммуникацияләр белән автоном тәмин иткән, шулай ук алар территориясендә ярдәмче биналар һәм корылмалар урнаштырган очракта, кишәрлек мәйданы 50 %ка кадәр артырга мөмкин.

Базар комплексларының жир кишәрлекләре күләмен, сыйдырышлылыгына карап, базар комплексының 7 дән 14 кв.метрга кадәр сәүдә мәйданы кабул итәргә кирәк:

- 14 кв.м - сәүдә мәйданы 600 кв.м. булганда;
- 7 кв.м. - 3000 кв.м. сәүдә мәйданы.

Жәмәгать туклануы предприятиеләре өчен жир кишәрлекләренен күләмен урыннар санына карап кабул итәргә кирәк:

- 50 урынга кадәр утырту урыны - 100 урынга 0,2-0,25 га;
- 50дән 150 урынга кадәр - 100 урынга 0,2-0,15 га;
- 150 урында - 100 урынга 0,1 га.

Көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләре өчен жир кишәрлекләре күләмен аларның куәтенә (эш урыннары санына) бәйле рәвештә кабул итәргә кирәк:

- 10нан алып 50 эш урыны урынга - 10 эш урыны 0,1-0,2 ;
- б. 50 - 150 эш урынга - 0,05-0,08 га 10 эш урыны;
- св. 150 эш урынына - 0,03-0,04 га 10 эш урыны

Мунча өчен жир кишәрлекләре күләме объектка 0,2-0,4 га кабул ителә.

4.8. Муниципаль районның мәгълүмат һәм элемент объектлары өлкәсендә жирле әһәмияттәге объектлары.

Предприятиеләрне, элемент биналарын һәм корылмаларын, радиотапшыруларны һәм телевидениене, янғын сүндерү һәм саклау сигнализациясен урнаштыру, инженерлык жиһазлары системаларын диспетчерлаштыру гамәлдәге норматив документлар таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш.

Халыкның мәгълүматлаштыру һәм элемент объектлары белән тәэмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә, мондый объектларның муниципаль район халкы өчен территориаль яктан уңайлы булу дәрәжәсенә хисап күрсәткелләрен 12 нче таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

12 нче таблица

Мәгълүмат һәм элемент объектлары өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткелләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Почта элементәсе бүлгә (микрорайонга)	Элемент бүлгә шәһәр жирлегендә 9-25 мең кешегә һәм авыл жирлегендә 0,5-6 мең кешегә элемент бүлгә	500 метр
2	Районнарара почта	1 объект 50 - 70 почта элементәсе бүлгә	билгеләнми
3	АТС (1000 кешегә 600 номер исәбеннән)	1 объект 10 - 40 мең номерга	билгеләнми
4	Элемент АТСы	10 АТСка 1 объект	билгеләнми
5	Концентратор	1,0 - 5,0 мең номерга объект	билгеләнми
6	Терәк-көчәйтү станциясе	1 объект 60-120 мең абонентка	билгеләнми
7	Блок-чыбыклы тапшырулар станциясе	1 объект 30-60 мең абонентка	билгеләнми
8	тавыш трансформатор подстанциясе	10-12 мең абонентка 1 объект	билгеләнми
9	Кабель телевидениенң техник үзгә	районга 1 объект	билгеләнми

Элемент бүлгәненң жир участогы күләме торак пунктта яшәүчеләрнен санына карап исәпләнә:

-түбәндәгә халык саны булган шәһәр торак пунктлары өчен:

9 мең кешегә кадәр - объектка 0,07-0,08 га;

9 меңнән 18 мең кешегә кадәр - объектка 0,09-0,1 га;

20дән 25 мең кешегә кадәр - объектка 0,11-0,12.

- авыл жирлегә өчен, халык саны белән

500 дән 2000 кешегә кадәр - объектка 0,3-0,35 га;

2000 елдан 6000 кешегә кадәр - объектка 0,4-0,45 га.

Мәгълүматлаштыру һәм элемтә объектларын урнаштыру өчен жир кишәрлекләре мәйданнарын кабул итәргә кирәк:

- автомат телефон станциясе - объектка 0,25 га;
- автоматик телефон станциясендә - объектка 0,3 га;
- концентратор - 40-100 кв.м;
- терәк-көчәйтү станциясе - объектка 01-0,15 га;
- үткәргеч тапшыруның блок-станциясе - объектка 0,05-0,7 га;
- тавыш трансформатор подстанцияләре - объектка 50-70 кв.м;
- Кабельле телевидениенен техник үзәге - объектка 0,3-0,5 га.

Яңа төзелешне гамәлгә ашырганда телекоммуникация системаларын, эфир цифрлы телевидениесен күмәк кабул итү системаларын урнаштыру һәм йорт эчендәге эчке коммуникацияләр буенча бер үк вакытта хезмәт күрсәтү өчен кимендә өч элемтә операторы тарафыннан кирәкле яшерен эчке коммуникацияләр буенча элемтә чөлтәләрен салу күздә тотыла.

Яңа территорияләрне төзегәндә, гражданның оборонасы сигналлары һәм гадәттән тыш хәлләр сигналлары буенча халыкка хәбәр итү системасының локаль чөлтәләрен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Элемтә предприятиеләре биналарын күрше предприятиеләргә яисә технологик процесслар булган, зарарлы, коррозияле-актив, жир сөрүче матдәләр һәм тузан бүлеп чыгару чыганаclarы булган, аларның санитар-яклау зоналарыннан читтә өстенлек итүче юнәлештәге жил исми торган ягында урнаштыру зарур.

Шәһәрәра телефон станцияләрен, шәһәр телефон станцияләрен, телефон элемтәсен һәм станцияләрен, чыбыклы тапшырулар станцияләрен шәһәр төзелешенә бәйлә рәвештә урнаштырырга кирәк.

Почтамтларны, шәһәр һәм район элемтә үзәкләрен, Роспечать предприятиеләрен шәһәр төзелеше шартларына карап урнаштырырга кирәк.

Элемтә бүлекләре, эреләндерелгән элемтә бүлекләре торақ төзелеше зонасында урнашырга тиеш.

Шәһәр почтамтлары, шәһәр һәм район элемтә узеллары, матбугат агентлыклары биналарыннан балалар ясле-бакчалары, мәктәпләр, мәктәп-интернатлар, дөвалау-профилактика учреждениеләре биналарыннан 50 м, ә торақ һәм жәмәгать биналары стеналарына кадәр - 25 метрдан да ким булмаcка тиеш.

Тимер юл почтамтларын һәм почта ташу бүлекләрен тимер юл станцияләре янында почта тимер юл тупиклары, почта платформалары һәм пассажир платформаларына керү (чыгу) мөмкинлеге белән урнаштырылырга тиеш.

Аэропорт янындагы почта бүлекләре пассажир перроны янындагы хезмәт-техник территориядә самолет туктау урыннары керү (чыгу) жайланмасы белән урнаштырылырга тиеш.

Жир участогы төзекләндерелгә, яшелләндерелгә һәм киртәләп алынырга тиеш.

Койманың биеклегә түбәндәгечә кабул ителә, м:

– 1,2 - шәһәрара телефон станцияләренәң хужалык ишегаллары, телеграф төеннәре һәм шәһәр телефон станцияләре өчен;

– 1,6 - көчәйтү пунктлары, кабельле участоклар, махсус билгеләнештәге жиһазлар һәм милек белән складлар, махсус элемтә автомобильләренәң, территориаль элемтә һәм телевидение идарәләре үзәкләренәң хужалык ишегалларының, элемтә дәүләт предприятиеләренәң, Россия магистраль элемтәсе һәм телевидениесенәң техник узелларының майданчыклары, элемтә эксплуатацион-техник узелларының, тимер юл почтамтлары почта ишегалларының, почтамт ташу бүлекләренәң, элемтә һәм Роспечать предприятиеләренәң техник узеллары өчен.

Элемтә линияләре «Элемтә линияләре өчен жирләр бүлеп бирү нормативлары» СН461-74 таләпләре нигезендә урнаштырылырга тиеш.

4.9.Идарә итү учреждениеләре һәм кредит-финанс оешмалары өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Муниципаль район халкы өчен мондый объектларның территориаль мөмкинлекләре дәрәжәсен тәмин итүнең мөмкин булган минималь дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре 13 нче таблица нигезендә кабул ителергә тиеш.

13 нче таблица

Идарә һәм финанс өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренәң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Банкларның бүлекчәләре һәм филиаллары, шул исәптән:		
	шәһәр торак пунктларында	2-3 мең кешегә 1 операция урыны	500 м.
	авыл жирлекләрендә	1 операция урыны - 1-2 мең кешегә	-
2	Идарә итү оешмалары һәм учреждениеләре	Техник регламентлар нигезендә	Билгеләнми

Банклар бүлекчәләренәң жир кишәрлегә күләме 3 операция урынын урнаштырганда 0,05 га исәбеннән кабул ителә.

Идарә оешмалары өчен жир кишәрлекләре күләме бер хезмәткәргә 60-44 кв. м исәбеннән кабул ителә, бина 2-3 катлы булганда; 44-18, 5 кв.м. бинаның 3 каттан алып 5 катка кадәр бер хезмәткәр өчен. Зур майдан азрак катлы объектлар өчен кабул ителә.

4.10. Торак-коммуналь хужалык объектлары өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Халыкның торак-коммуналь хужалык объектлары белән тәмин ителешенәң рөхсәт ителә торган минималь дәрәжәсенәң, мондый объектларның район халкы өчен территориаль яктан уңайлы булу

дәрәжәсенә хисап күрсәткеләрен 14 нче таблица нигезендә кабул ителергә тиеш.

14 нче таблица

Торак-коммуналь хужалык өлкәсендә муниципаль районның эңирле аһамияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткеләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Кунакханә	1000 кешегә 3 урын.	билгеләнми
2	Торак-эксплуатация оешмалары	1 объект 20 мең кешегә.	билгеләнми
3	Икенчел чимал кабул итү пунктлары	1 объект 20 мең кешегә.	билгеләнми
4	Традицион күмү зиратлары, шул исәптән:		
	шәһәр торак пунктларында	1000 кешегә 0,3 га, әмма 40 га артык түгел	билгеләнми
	авыл жирлекләрендә	1000 кешегә 0,28 га, әмма 40 га артык түгел	билгеләнми

*Халык санын, халык санының перспективалы үсешен һәм үлчеләр коэффициентын исәпкә алып билгеләнә.

Кунакханә жир биләмәсенә күләме түбәндәге урыннар санынан чыгып кабул ителә:

25 тән 100 урынга кадәр - 55 кв.м. 1 урынга;

100дән артыграк - 30 кв.м. 1 урынга.

Торак-эксплуатация оешмасының жир кишәрлеге күләме объектка 0,3 га тәшкил итә, икенчел чимал кабул итү пункты объектка 0,01 га тәшкил итә.

Зиратларның жир кишәрлеге күләме халыкның тәэмин ителеш дәрәжәсен исәпләп, әмма 40 гектардан да артык булмаган күләмдә кабул ителә. Халык санын һәм халык санының перспективалы үсешен исәпкә алып билгеләнә.

Торак-коммуналь хужалык предприятиеләреннән торак йортларның стеналарына, гомуми белем бирү мәктәпләренә, балалар бакчаларына һәм сәламәтлек саклау учреждениеләренә кадәр ераклык 15 нче таблицада күрсәтелгән.

15 нче таблица

Торак-коммуналь хужалык предприятиеләреннән торак йортлар, гомуми белем бирү мәктәпләре, мәктәпкәчә балалар һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре стеналарына кадәр

Биналар (жир кишәрлекләре)	Торак-коммуналь хужалык предприятиеләре биналарынан (кишәрлекләре чикләреннән) ераклык, м		
	Торак йортлар диварларына кадәр	Гомуми белем бирү мәктәпләре, балалар мәктәпкәчә һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре биналарына кадәр	Су алу корылмаларына кадәр
Икенчел чимал кабул итү пунктлары	20	50	-
Традицион күмү һәм	500	500	1000 дән дә ким түгел

крематорий зираты (мәйданы 20 дән 40 гектарга кадәр)			(су белән тәэмин итү чыганагының санитар саклау пояслары һәм фильтрлау вакыты исәпләүләре буенча)
Традицион күмү һәм крематорий зираты (мәйданы 10 дан 20 гектарга кадәр)	300	300	
Традицион күмү һәм крематорий зираты (мәйданы 10 гектардан кимрәк)	100	100	-

Икенчел чимал кабул итү пунктларын яшел утыртмалар полосасы белән аерырга һәм аларга автомобиль транспорты өчен керү юлларын күздә тотарга кирәк.

Реконструкцияләнергә тиешле авыл торак пунктларында торак йортларның стеналарына, балалар һәм дөвалау учреждениеләре биналарына кадәр булган зиратлардан ераклыкны жирле санитария күзәтчеләге органнары белән килештереп киметергә, әмма кимендә 100 метр кабул итәргә рөхсәт ителә.

Зиратларны торак пунктларның торак төзелеше территориясенә карата үлчәнгән яктан урнаштырырга кирәк.

Жирләүнең яңа урыннарын булдыру, гамәлдәге күмү урыннарын реконструкцияләү экологик һәм санитария-гигиена экспертизасының уңай бәяләмәсе булганда мөмкин.

Зиратка илтә торган участок түбәндәге таләпләрне канәгатьләндерергә тиеш: торак пункттан, ачык сулыклардан һәм сулыклардан капма-каршы якка авыш булырга, су басу зонасыннан чигтә урнашырга, жир өслегеннән грунт сулары 2,5 метрдан да ким булмаган тирәнлектә булырга тиеш; 1,5 м тирәнлектә урнашкан коры, уңдырышлы туфрак (комлы, комлы) 1,5 м тирәнлектә дымлылыгы 6 - 18% чикләрендә булган туфрак, комлы туфраклы жир булырга тиеш.

Зиратлар территориясендә юл челтәрен, су сибү системасын, шахталар коеларын, тышкы яктылыкны булдыруны күздә тотарга кирәк.

Күмү участкаларының күләмнәрен 16 нчы таблица нигезендә кабул итәргә кирәк.

16 нчы таблица

Күмү участкаларының күләмнәре

Бер дәрәжәдә жирләү саны бер урында	Күмү участогы күләмнәре	
	Киндәге, метр	Озынлыгы, метр
1	1,0	2,0
2	1,8	2,0
3	2,6	2,0
4	3,6/1,8	2,0/4,0
5	2,6	4,0
6	2,6	4,0

4.11. Жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

Халыкның жәмәгать тәртибен саклау объектлары белән тәэмин ителешенә рөхсәт ителә торган минималь дәрәжәсенә, мондый объектларның район халкы өчен территорияль мөмкинлекләре дәрәжәсенә хисап күрсәткечләре 17 нче таблица нигезендә кабул ителергә тиеш.

17 нче таблица

Муниципаль район территориясендә жәмәгать тәртибен саклау өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территорияль мөмкинлекләренә максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	Полиция бүлеге	муниципаль районга 1 объект	билгеләнми
2	Тәртип саклау буенча сайлау пункты		
	шәһәр торак пунктлары өчен	Торак төркеменә гомуми мәйданның 10 кв. метры	800 метр жәяүлеләр йөри алырлык арада
	авыл торак пунктлары өчен	1 объект - 3 авыл жирлегенә	билгеләнми

Полиция бүлеге шәһәр округында һәм шәһәр әһәмиятендәге шәһәр жирлекләрендә каралган. Авыл жирлегендә авыл жирлекләре комплексына хезмәт күрсәтә ала.

Полициянең участок пункты, кагыйдә буларак, административ участок (микрорайон) үзәгендә урнашырга тиеш.

4.12. Көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын утильләштерү һәм эшкәртү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр

Торак пунктларның торак зоналарында автомобиль транспорты өчен керү юллары белән тәэмин ителгән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнер мәйданчыкларын урнаштыру күздә тотыла.

Көнкүреш калдыкларын жыю нормаларының күрсәткечләрен СП 42.13330.2016 «СНиП 2.07.01-89» шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү» темасына 18 нче таблицада китерелгән таләпләренә туры китереп кабул итәргә кирәк.

18 нче таблица

Коммуналь калдыкларны туплау нормативлары

Көнкүреш калдыкларының төрләре	Елына 1 кешегә көнкүреш калдыклары саны	
	кг	литр
Каты:		
- сууткәргеч, канализация, үзәк жылылык һәм газ белән жиһазландырылган торак биналардан;	190 – 225	900 – 1000
- башка торак биналардан	300 – 450	1100 – 2000

жәмәгать биналарны исәпкә алып, каты көнкүреш калдыкларының гомуми саны	280 – 300	1400 – 1500
ташландык су чокырларыннан сыек калдыклар(канализация булмаганда)	–	2000 – 3500
Урам, майданнар, паркларның каты көнкүреш калдыкларының 1 кв.метрында смета	5	8
<p>Искәrmә.</p> <p>Калдыкларны туплау нормаларын зур шәһәр торак пунктлары өчен кабул итәргә кирәк.</p> <p>Эре габаритлы көнкүреш калдыкларын туплау нормаларын каты көнкүреш калдыкларының китерелгән күрсәткечләреннән 5 % күләмендә кабул итәргә кирәк.</p>		

Каты коммуналь калдыкларны жыю, транспортировкау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре 19 нчы таблицада күрсәтелгән.

19 нчы таблица

Каты коммуналь калдыкларны жыю, транспортировкау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары өчен билгеләнә торган исәп-хисап күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәмин ителеше дәрәжәсе	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
1	ККК муниципаль полигоны	муниципаль районга 1 объект	Нормалаштырылмый
2	Чүп бушату станциясе	муниципаль районга 1 объект	Нормалаштырылмый
3	Авыл жирлекләре территориясендә ККК жыю объектлары (калдыкларны туплау урыннары)	100%	100 метр

Мамадыш муниципаль районында каты коммуналь калдыклар полигонын һәм чүпне сортларга аеру станциясен урнаштыру нормалары калдыклар белән эш итү өлкәсендә, шул исәптән Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы карары (19.10.2021 елга үзгәрешләр белән) расланган каты коммуналь калдыклар белән эш итүнең территориаль схемасы нигезендә кабул ителде.

СанПин 2.1.3684-21, СНиП 2.07.01-89, шулай ук жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актлары таләпләре нигезендә торак пунктлар территорияләрен санитар чистартылырга тиеш.

Утильләштерү һәм көнкүреш калдыкларын эшкәртү объектларының урнашу урынын санитария нормалары нигезендә әлеге максатлар өчен территориядән файдалану мөмкинлекләрен бәяләү нигезендә билгеләнәргә тиеш.

Муниципаль район территориясендә торак пунктлар төркемнәре өчен каты көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларының үзәкләштерелгән жирлекара полигоннарын урнаштыру тәкъдим ителә.

Полигоннарда хезмәт күрсәтүнең тәкъдим ителә торган радиусы 15 километр тәшкил итә.

Торак төзелеше территориясендә контейнерлар урнаштыру өчен мәйданның санитария законнары таләпләрен үтәү максатларында кимендә 20 метр ераклыктагы, әмма 100 метр ераклыктагы торак йортлардан читтә урнаштырылырга тиеш. Транспорт өчен уңайлы керү юллары булган каты коммуналь калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен махсус мәйданчыклар. Мәйданчык ачык һәм су үткәрми торган өслек белән проектлана. Мәйданчыкларның күләме кирәкле санда контейнерлар урнаштыруга исәпләнгән булырга тиеш, ләкин 5 тән дә артык түгел.

Билгеләнә торган чүп-чар жыючылар (контейнерлар) санын билгеләү өчен чүп-чар жыючылар файдалана торган халык саныннан, каты коммуналь калдыкларны туплау нормативларыннан, калдыкларны саклау срокларыннан чыгып карарга кирәк. Чүп жыючыларның исәп-хисап күләме иң күп белем алган чорларда каты коммуналь калдыкларны фактта туплауга туры килергә тиеш.

Махсус техника (ә нәкъ менә транспорт һәм чүп ташу машиналарын жыючы) саны төбәк операторы һәм территорияне санитар чистарту схемасы белән билгеләнә.

Коммуналь калдыкларның тәүлеклек туплануын, аларны чыгару чорын (тәүлек саен) һәм контейнерның сыйдырышлылыгын исәпкә алып, контейнерларның тиешле күләме санала (1,1 м³).

Контейнерларның 50% ы сортларга аерылырга тиешле ККК калдыклары (икенчел чимал) өчен кулланырга киңәш иткән очракта. Куркыныч ККК (яктырту жайланмалары, терекөмеш, батарея һәм аккумуляторлары (автомобильдән тыш) булган электр лампалары, терекөмешле градусниклар, куллану үзенчәлекләрен югалткан терекөмешле градусниклар) махсус билгеләнгән контейнерларга (кызгылт сары төстәге) эйләнә-тирә мохиткә зыян китерми торган, вандалга каршы эшкәртелгән савытларда тупланырга тиеш.

Контейнер мәйданчыкларын урнаштыру урыннары торак территорияләрдә ККны жыю, вакытлыча саклау буенча тәкъдимнәренә исәпкә алып территорияне санитар чистарту схемасы белән төгәлләштерелә.

Торак төзелеше территориясендә үзәкләштерелгән су чыгару системасы белән тәэмин ителмәгән сыек көнкүреш калдыкларын жыю өчен, ишегалдына чүп савытлары куелырга тиеш.

Вокзаллар, рекреацион, ижтимагый объектлар территорияләрендә, жәмәгать транспорты тукталышларында, мәйданнарда һәм урамнарда чүп савытлары урнаштырырга кирәк.

Урналар арасындагы ераклык 100 метрдан артмаска, торак пунктларның жанлы территорияләрендә 40 метрдан артмаска тиеш.

Терлекчелек предприятиеләре территориясендә урнашкан очракта, терлекчелек калдыкларын утильләштерү мәсьәләсен хәл итү өлешендә, калдыкларны утильләштерүнең ике юлы булырга мөмкин:

1. Ябык типтагы тирес саклагычларны (лагун) файдалану һәм алга таба ашлама сыйфатында кырларга тирес чыгару (йогышсызландыру, терлекчелек калдыкларын дегельминтизацияләү буенча чаралар уздырганнан соң). Лагуннарны фермалар балансындагы жирләрдә урнаштырырга тәкъдим ителә.

2. калдыкларны (пиролиз, биогаз) эшкәртү жайланмаларын куллану.

4.13. Муниципаль район чикләрендәге һәм торак пунктлар чикләреннән тыш жирле әһәмияттәге муниципаль районның транспорт хезмәте күрсәтү һәм жирле әһәмияттәге автомобиль юллары өлкәсендәге жирле әһәмияттәге объектлары.

Барлык торак пунктлар да каты өслекле автомобиль юллары белән тәэмин ителергә тиеш.

Жәмәгать пассажир транспортының тукталыш пунктларын муниципаль районның жирле әһәмияттәге автомобиль юлларында бер-берсеннән минималь ераклыкта, 800 метрга тигез итеп урнаштырылырга тиеш, алар буенча шәһәр яны һәм шәһәрара автобус маршрутлары узу күздә тотыла.

Мамадыш муниципаль районы территориясендә (Мамадыш шәһәрендә) кимендә 1 автобус станциясен урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Шәһәр жирлекләре территориясендә автомобиль транспорты юлы барлык биналарга һәм корылмаларга барып житәрлек итеп урнаштырылырга тиеш.

Административ һәм сәүдә үзәкләре, кунакханәләр, театрлар, күргәзмәләр һәм базарлар тирәсендә шәһәр халкының жәяүлеләр юллары (тротуарлар, мәйданчыклар, баскычлар) белән тәэмин ителеш дәрәжәсе «пик» сәгатенә жәяүлеләр агымының 1 кешегә 0,3 кв. метрдан артмавын тәэмин итү шартларының үтәлешенә туры килергә тиеш; завод алды мәйданнарында, спорт-тамаша учреждениеләре, кинотеатрлар, вокзаллар тирәсендә - 1 кешегә 0,8 кв. метрдан артмаска тиеш.

Халык өчен жәмәгать пассажир транспорты тукталыш пунктларының территорияль яктан мөмкин булган максималь дәрәжәдә файдалана алуының исәп-хисап күрсәткечләрен 20 нче таблица нигезендә кабул ителергә тиеш. Шәһәр жирлегендәге халыкның әлегә объектлар белән тәэмин ителешенә мөмкин булган минималь дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре билгеләнми.

20 нче таблица

Халык өчен жәмәгать пассажир транспорты тукталыш пунктларының территорияль файдалана алырлык максималь дәрәжәдә булу күрсәткечләре

№ п/п	Объект исеме	Халыкка территорияль керүнең максималь мөмкин булган дәрәжәсе (метрлар)
1	Тулаем торак пункт буенча калган пунктлар	500
2	Калган пунктлар гомумшәһәр үзәгендә	250
3	Житештерү зоналарында калган пунктлар	400*

4	Массакуләм ял һәм спорт зоналарында калган пунктлар	800 **
5	Аз катлы торак төзелеше территориясендә эчке элементләр өчен калган пунктлар: яшәу урыннарыннан массакуләм булу объектларыннан	200 250
* күрсәткеч үтеп йөри торган предприятиеләрдән тукталыш пунктына кадәр жәяүлеләр өчен мөмкин булган максималь ераклыкны аңлата ** күрсәткеч массакуләм ял һәм спорт объектынның төп керү урыныннан тукталыш пунктына кадәр жәяүлеләр өчен мөмкин булган максималь ераклыкны аңлата		

Жәмәгать автомобиль транспорты тукталышлары урыннарында тукталыш һәм утырту мәйданчыклары, пассажирлар өчен павильоннар күздә тотыла.

Тукталыш мәйданчыкларының киндлеген юлның төп полосаларының тигез киндлегендә, ә озынлыгын - бер мәртәбә тукталучы автобуслар санына бәйле рәвештә, әмма кимендә 10 метр итеп кабул ителергә тиеш.

Мамадыш муниципаль районы халкының автосервис, юл бие хезмәтә күрсәтү объектлары белән тәмин ителешенә минималь рөхсәт ителгән дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнми.

Халыкның шәхси жиңел автомобильләр белән тәмин ителешенә рөхсәт ителгән минималь дәрәжәсә күрсәткече 1000 кешегә 314,5 жиңел автомобиль кабул ителә.

Торак фонды категориясенә һәм уңайлыklar дәрәжәсенә карап, жиңел автомобильләрне даими саклау өчен район биналары белән тәмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре 21 нче таблицада күрсәтелгән.

21 нче таблица

Жиңел автомобильләрне даими саклау өчен корылмалар белән халыкның минималь тәмин ителеш дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре

№ п/п	Торак фондының уңайлылык дәрәжәсә буенча тибы	1 Фатирга автотранспортны, машина урынын саклау
1	Бизнес-класс	2,0
2	Эконом-класс	1,2
3	Муниципаль	1,0
4	Махсулаштырылган	0,7
Искәрмә: Селитәб территорияләреннән читтә урнашкан гаражларда жиңел автомобильләр паркының 10%ын сезонлы саклау күздә тотыла.		

Катларына карап, гаражлар һәм жиңел автомобильләр кую урыннары өчен жир кишәрлекләре күләмен бер машина урынына алырга кирәк: автомобильләрнең жир өсте тукталышлары - 1 машина урынга 25 кв.м;

гаражлар өчен:

бер катлы өчен - 1 машина урынына 30 кв.м;

ике катлы өчен - 1 машина урынына 20 кв.м.

Социаль, ижтимагый һәм эшлекле, житештерү һәм рекреация объектлары янында жиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковкалау) өчен халыкның мөмкин булган минималь тәмин ителеш дәрәжәсенә исәп күрсәткечләр 22 нче таблицада күрсәтелгән.

22 нче таблица

Районның социаль, ижтимагый һәм эшлекле билгеләнештәге объектлар янындагы жиңел автомобильләрне вакытлыча саклау (парковкалау), житештерү һәм рекреация өчен мөмкин булган минималь тәмин ителеш дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләре.

Объектлар исемнәре	Исәп берәмлеге	Исәп-хисап берәмлекләренә киләсе санына 1 машина урыны күздә тотыла
Дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнары учреждениеләре	Гомуми майдан кв.м	200-220
Административ-идарә итү учреждениеләре, жәмәгать оешмалары биналары һәм корылмалары	Гомуми майдан кв.м	100-120
Коммерция-эшлекле үзәкләр, офис биналары һәм корылмалары, иминият компанияләре	Гомуми майдан кв.м	50-60
Банклар һәм банк учреждениеләре, кредит-финанс учреждениеләре	Гомуми майдан кв.м	30-35
Белем бирү үзәкләре, үзешчән ижат үзәкләре, өлкәннәр өчен кызыксынулар буенча клублар	Гомуми майдан кв.м	20-25
Югары белем бирү программаларын гамәлгә ашыручы мәгариф оешмалары	Укытучылар, хезмәткәрләр, студентлар, бер сменада эшләрүче	10 студентка 2-4 укытучы һәм хезмәткәр + 1 машина-урын
Гомуми белем бирү оешмалары	Объект	Проектлауга бирем буенча, әмма кимендә 2
Мәктәпкәчә гомуми белем бирү оешмалары	Объект	Проектлауга бирем буенча, әмма кимендә 2
Кибетләр (күпләп һәм ваклап сату, гипермаркетлар)	Гомуми майдан кв.м	30-35
Азык-төлек һәм (яисә) азык-төлек булмаган төркемнәргә (сәүдә үзәкләренә, сәүдә комплексларына, супермаркетларга, универсамнарга, универмаг һ.б. вакыт-вакыт ихтыяж була торган товарларының киң ассортименты	Гомуми майдан кв.м	40-50

булган сәүдә билгеләнешендәге объектлар).		
Базарлар даими эшлөүче: универсаль һәм азык-төлек булмаган - азык-төлек һәм авыл хужалыгы	Гомуми майдан кв.м	30-40 40-50
Даими рәвештә эшлөүче жәмәгать туклануы предприятиеләре (рестораннар, кафелар)	Утырту урыннары	4-5
мунчалар	Бер тапкыр килүчеләр	5-6
Кунакханә	Урын	5-6
Музейлар	Бер тапкыр килүчеләр	6-8
Кинотеатрлар	Тамаша урыннары	8-12
Китапханәләр, интернет-кафе	Даими урыннар	6-8
Өстәмә-күнел ачу учреждениеләре	Бер тапкыр килүчеләр	4-7
Хастаханәләр	Койка	14
Поликлиникалар	сменага килү	20
Спорт комплекслары һәм трибуналы стадионнар	Урын	25-30
Сәламәтләнדרү комплекслары (фитнесклубалар, ФОК, спорт һәм тренажер заллары)	Гомуми майдан кв.м	25-55
Жирле һәм район хезмәт күрсәтү дәрәжәсендәге муниципаль балалар физкультура-савыктыру объектлары (150 - 500 кв.м майданлы тренажер заллары)	Бер тапкыр килүчеләр	8-10
Махсулаштырылган спорт клублары һәм комплекслары	Бер тапкыр килүчеләр	3-4
Бассейннар	Бер тапкыр килүчеләр	5-7
Автовокзаллар	Пассажирлар пик сәгатендә	10-15
Ял зоналарында Пляжлар һәм парклар	тапкыр килүче 100 кеше	15-20
Кыска вакытлы ял базалары (спорт, чаңгы, балык тоту, аучылык һ.б.)	100 бер тапкыр килүче 100 кеше	10-15
Ял һәм шифаханәләр, шифаханә- профилакторияләр, предприятиеләрнең ял базалары һәм туристлык базалары	100 ял итүче һәм хезмәт күрсәтүче персонал	3-5
Искәрмә: Тәүлеклек эшли торган төрле режимлы объектлар төркеменә хезмәт күрсәтү стоянкаларын проектлаганда һәр объект буенча 10-15 %ка машина урынының исәп-хисап санын киметү рөхсәт ителә.		

Торак зоналар территориясендә, халыкка мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү учреждениеләре, сәүдә һәм ял предприятиеләре, спорт биналары һәм корылмалары янында, хезмәт кушымтасы урыннарында (бер урыннан да ким булмаган) автостоянкаларны проектлаганда инвалидлар транспорты өчен

урынныры аерып күрсәтү зарур.

Күчмә составка хезмәт күрсәтү станцияләре, автомобильләргә ягулык салу станцияләре, юу пунктлары, тикшерү эстакадалары, майданчык-стоянкалар) хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән предприятие һәм автосервис объектларын проектлауны автомобиль транспорты хәрәкәте интенсивлыгына бәйлә рәвештә икътисадый һәм статистик эзләнүләр нигезендә башкарырга кирәк.

Автомобиль юлларында ял итү майданчыкларын, туристлык транспортына туктап алу урыннарын булдыруны күздә тотарга кирәк. Алар арасында III категорияле автомобиль юллары өчен тәкъдим ителә торган ара – 25-35 километр, IV категорияле автомобиль юллары өчен – 45-5 километр. Әлеге майданчыкларның сыйдырышлылыгы III категорияле юлларда бер үк вакытта 10 – 15 транспорт берәмлегеннән дә ким түгел, – IV категорияле юлларда 10 транспорт берәмлеге өчен исәп тотарга кирәк.

Автомобиль юлларын муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектларына караган торак пунктлар һәм транспорт хезмәте күрсәтү объектлары чикләреннән тыш урнаштыру таләпләре аларның параметрлары 42.13330.2016 БДБ актуаль редакциясе 2.07.01-89*. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү" һәм транспорт өлкәсендә башка норматив документлар белән билгеләнә.

4.14. Территорияләре төзекләндерү һәм яшелләндерү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары, күрсәтелгән объектларны урнаштыруга тәкъдимнәр

Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән халыкның тәэмин ителеш дәрәжәсенә исәп-хисап күрсәткечләрен 23 нче таблица нигезендә кабул итү зарур.

23 нче таблица

Гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр белән халыкның тәэмин ителешенә минималь мөмкин булган дәрәжәсенә исәп күрсәткечләре

Гомуми файдаланудагы яшел территорияләр	Халыкның минималь рөхсәт ителгән тәэмин ителеш дәрәжәсе (кв. метр/кеше).	Халык өчен территориаль мөмкинлекләренң максималь мөмкин булган дәрәжәсе
шәһәр торак пунктлары өчен	10	билгеләнми
авыл жирлекләре өчен	12	билгеләнми

Искәрмә.
Урман әйләнәсендә, эре елгаларның һәм сулыкларның яр буе зоналарында урнашкан торак пунктлар өчен гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр майданын кечерәйтү рөхсәт ителә, әмма ул 20 %тан артмый.
яшелләндерелгән территориянең аерым участкалары майданына балаларның ялы, уеннары өчен майданчыклар, жәүлеләр өчен юллар керә, әгәр алар участканың гомуми майданының 30%ыннан артмаса.

Торак пункттагы яшел үсентеләргә, аның планлаштыру структурасын һәм жирле шартларын исәпкә алып, бердәм система рәвешендә карарга кирәк. Торак пунктның яңа территорияләрен проектлаганда һәм

реконструкциялэгэндэ гамэлдэге яшел үсентелэрне максималь рэвештэ саклауны һәм куллануны күздэ тотарга кирәк.

Гомуми файдаланудагы яшеллэндерү объектлары майданнарын парклар - 10 гектардан да ким булмаган күлэмдә, бакчалар - 3 гектардан ким булмаган күлэмдә; скверлар - 0,5 гектар күлэмендә кабул итэргә кирәк.

Торак пунктлар территориясендә төзеклэндерү һәм яшеллэндерү объектларын урнаштыру принциплары, «СП 42.13330.2016. Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрендә төзелешне планлаштыру һәм алып бару» объектлар параметрларына туры китереп билгеләнә.

4.15. Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итү өлкәсендә муниципаль районның жирле әһәмияттәге объектлары.

4.15.1. Электр белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Электр энергиясен кулланучыларны өзлексез һәм сыйфатлы электр белән тәмин итү район территориясендә халыкның сәламәтлеген саклауга һәм халыкның тормыш сыйфатын яхшыртуга ярдәм итә.

Электр белән тәмин итү системасын проектлаганда электр йөкләнешен билгеләүне 2006 елның 2 июнендә РД 34.20.185-94, СП 31-110-2003 һәм "ФСК ЕЭС" ААЖнең техник сәясәт турындагы нигезләмә таләпләре нигезендә башкарыла.

Түбәндә китерелгән электр белән тәмин итү объектлары өчен жир кишәрлекләренең минималь рөхсәт ителә торган күлэмнәренең исәп күрсәткечләре «Электр челтәрләре өчен жирләрне 0,38 - 750 кВ көчәнешле итеп бүлеп бирү нормативлары» 14278 тм-т1 ВСН нигезендә билгеләнде (24 нче таблица).

24 нче таблица

Электр белән тәмин итү объектлары өчен жир кишәрлекләренең рөхсәт ителә торган минималь күләменең исәп күрсәткечләре

Объектның төре	Жир участогының күләме, кв.м
Югары киеренкелеге 6 кВ дан 10 кВ га кадәр булган трансформатор подстанцияләр	150 дән артык түгел
20 кВ дан 35 кВ га кадәр киеренкелек белән түбәнәйтү подстанцияләре һәм күчерү пунктлары	5000 нән артык түгел
35 кВ дан 220 кВ га кадәр киеренкелек белән түбәнәйтү подстанцияләре	8500-10000
Искәрмәләр: 1. Таблицада китерелгән жир майданнары түбәндөгеләрне исәпкә ала: коймага якин килү һәм ремонт ясау өчен билгеләнгән киртә тирәсендәге метр кинлек полосасын; гомуми станция идарәсенен гомуми подстанция пунктының бер яки ике трансформаторын, югары (урта) көчәнеш ачык бүлү жайланмаларын, Түбән көчәнештәге ябык) бүлү жайланмасын урнаштыру (кагыйдә буларак, түбән көчәнештәге ябык) бүлгеч жайланмасын урнаштыру.:	

2. Подстанциялар майданы таблицасындагы мэгълүматлар һава линияләрен капма-каршы якларга чыгаруны; ачык бүлү жайланмалары; трансформаторлар жайланмасын ачуны күздә тота. Түбэндәге күрсәткечләр, таблицадагы күрсәткечләр түбэндәге коэффициентларга арттырыла:
 - югары һәм урта киеренкелек линияләрен бер якка чыгарганда - 1,25;
 - югары һәм урта киеренкелекне бүлү жайланмаларында - 0,8;
 - трансформаторларның ябык жайланмасы вакытында - 1,1

Беренчел исәпләүләр өчен исәп-хисап йөкләнешенә күрсәткечләрен 25,26 таблица нигезендә кабул ителергә тиеш.

25 нче таблица

Йортлар/фатирлар өчен исәп-хисап коммуналь-көнкүреш электр йөкләнешенә күрсәткече

Йортлар/фатирлар өчен исәп-хисап коммуналь-көнкүреш электр йөкләнешенә зур күрсәткече:	кВт/чел
- табигый газдагы плитәләр белән (кВт/кеше)	0,41
- стационар электр плиталары (кВт/кеше) белән	0,50

Искәрмәләр:
 Таблицада вак сәнәгать предприятиеләреннән йөкләнеш исәпкә алынмаган. Аларны исәпкә алу өчен түбэндәге коэффициентларны кулланырга кирәк:
 - табигый газда плиталары булган торак пунктлар өчен: 1,2 - 1,6;
 - стационар электр плиталары булган торак пунктлар өчен: 1,1 - 1,5.

26 нчы таблица

Коммуналь-көнкүреш кулланучыларының электр энергиясен тотуның зур күрсәткечләре һәм йортларга/фатирларга электр йөкләнешенә максимумын куллану сәгатъләренә еллык саны

Коммуналь-көнкүреш кулланучыларының электр энергиясен тотуның күрсәткечләре һәм йортларга/фатирларга электр йөкләнешенә максимумын куллану сәгатъләренә еллык саны:	Елына электр энергиясен чагыштырмача тоту, кВт.ч/кеше	Электр йөкләнешенә максимумын куллануның еллык сәгәте саны
- табигый газдагы плитәләр белән	2170	5300
- стационар электр плиталары белән	2750	5500

Искәрмәләр:
 1. Урнаштырылган күрсәткечләр электр куллануны торак һәм жәмәгать биналары, коммуналь-көнкүреш хезмәтә күрсәтү предприятиеләре, транспорт хезмәтә күрсәтү объектлары, тышкы яктырту белән күз алдында тота;
 2. Алынган мэгълүматлар торак биналарда кондиционирлау, электр жылыту һәм электронагревны куллануны исәпкә алмый;

Электр энергиясен бүлү системасы киеренкелеген сайлау, перспективалы электр челтәрләре үсешен анализлауны исәпкә алып, Татарстан Республикасы бүлүче электр челтәре комплексы челтәрләрен перспективалы үстерү схемасы нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Торак пунктларның электр челтәрләрен киеренкелек исәпләү срогы һәм киеренкелек системасы чикләрендә аларның үсеш концепциясен исәпкә алып билгеләнә: 35 - 110 - 220 - 500 кВ яисә 35 - 110 - 330 - 750 кВ.

Электр белән тәмин итү системасының киеренкелеге энергия трансформациясенә иң аз баскычларын исәпкә алып сайланырга тиеш. Якын арада 35 - 110/10 кВ көчәнешләр системасы аеруча максатка ярашлы.

Электр челтәрләрен проектлау, торак пунктларны һәм аларга якын территорияләргә кулланыучыларны исәпкә алып, 35 - 110 кВ көчәнешле һәм 6 - 20 кВ көчәнешле электр белән тәмин итүче челтәрләр белән комплекслы рәвештә башкарылырга тиеш. Шуң ук вакытта, ведомство карамагына бәйсез рәвештә, төрле кулланыучыларны тукландыру өчен электр белән тәмин итү системасының аерым элементларын бергәләп кулланыуны күздә тотарга тәкъдим ителә.

Электр белән тәмин итү системасын проектлаганда проектлана торган территорияләр категориясә нигезендә аның ышанычлылыгын тәмин итүгә карата таләпләргә исәпкә алырга кирәк:

- беренче категориягә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның электр белән тәмин ителешен өзү кешеләр тормышы өчен куркыныч тудыруга, шәһәр хужалыгының аеруча мөһим элементларының эшләвен бозуга китерергә мөмкин.

- икенче категориягә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның электр белән тәмин ителешен өзү халыкның шактый өлешенә нормаль эшчәнлеген бозуга китерә.

- өченче категориягә беренче һәм икенче категорияне билгеләүгә туры килми торган барлык электр кабул итү бүлмәләре дә керә.

- аерым төркемгә электр кабул итү бүлмәләре керә, аларның өзлексез эшләве кешеләр тормышына, шартлауларга, янгыннарга һәм кыйммәтле төп жиһазларны зарарлауга юл куймау максатыннан производствоны һәлакәтсез туктату өчен кирәк.

Сәнәгать предприятиеләрен энергия системаларының гомуми челтәрләренә электр белән тәмин итү системаларын проектлау «Сәнәгать предприятиеләрен электр белән тәмин итү проектлау " НТП-94 Технологик проектлау нормалары» таләпләренә туры китереп башкарыла. 35 кВ һәм югарырак көчәнешле һава электр линияләре торак төзелешеннән читтә урнаштырырга киңәш ителә. 110 кВ һәм аннан да югары көчәнешле гамәлдәге һава электр тапшыру линияләрен торак төзелешеннән читкә чыгаруны яки һава линияләрен кабель белән алыштыруны күздә тотарга киңәш ителә.

4.15.2. Жылылык белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

“

«Жылылык белән тээмин итү турында» 2010 елның 27 июлендәге 190-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, жылылык белән тээмин итү өлкәсендә мөнәсәбәтләрне оештыруның төп принципларыннан берсе-үзәкләштерелгән жылылык белән тээмин итү системаларын үстерү, жылылык белән тээмин итү һәм жылылык энергиясен куллануның ышанычлылығын һәм энергетик нәтижәлелеген тээмин итү.

Яңа жылылык белән тээмин итү системаларын проектлау һәм төзү, гамәлдәге жылылык белән тээмин итү системаларын реконструкцияләү һәм үстерү, торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны тиешле дәрәжәдә жылылык белән тээмин итү максатларында Мамадыш муниципаль районы авыл жирлекләрен жылылык белән тээмин итү схемалары нигезендә гамәлгә ашырылырга тиеш.

Бер - ике катлы һәм индивидуаль торак йортларны, шулай ук секцияле торак йортларны жылытуны һәр йортта яки фатирда урнаштырыла торган газ казаннарыннан башкарырга кирәк. Жәмәгать, мәдәни-көнкүреш һәм административ биналарны жылыту үзәкләштерелгән, тышкы жылылык чөлтәләреннән яки автоном жылылык белән тээмин итү чыганакларыннан башкарыла.

Яңа төзелеш районнарын жылылык белән тээмин итү системасын сайлау вариантларны техник-икътисадый чагыштыру нигезендә башкарылырга тиеш.

Территорияләрдә жылылык белән тээмин итү схемасы булмаганда, халык тыгызлыгы 40 кеше/га һәм аннан да күбрәк булган бер, ике катлы торак төзелеше булмаган очракта, авыл жирлекләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тээмин итү системасы котельныйларын торак һәм ижтимагый биналар төркеменә күчәрүне күздә тотарга рөхсәт ителә.

Торак пунктлар территорияләрендә үзәкләштерелгән жылылык белән тээмин итү чыганакларын коммуналь-склад һәм житештерү зоналарына, жылылык йөкләнешләре үзәкләренә урнаштырырга тәкъдим ителә.

Жылылык белән тээмин итү чыганакларын, жылылык пунктларын урнаштыру акустик исәпләүләр белән нигезлэнгән булырга тиеш. Жылылык чөлтәләрен сузу трассалары һәм ысуллары СНиП 41-02-2003 «Жылылык чөлтәләре» (9 бүлек) һәм «Кагыйдәләр жыелмасы - 42.13330.2016 «Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрендә төзелешне планлаштыру һәм алып бару» таләпләре нигезендә билгеләнә.

4.15.3. Газ белән тээмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

«Россия Федерациясендә газ белән тээмин итү турында» 1999 елның 31 мартындагы 69-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, газ белән тээмин итү өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп принципларыннан берсе булып, тиешле федераль, төбәкара һәм региональ газлаштыру программаларын формалаштыру һәм тормышка ашыру нигезендә, Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә урнашкан торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру дәрәжәсен күтәрү тора.

Газ белән тээмин итү системасын үстерүнең төп юнәлешләре газ белән тээмин итүнең кайбер баш корылмаларын реконструкцияләү,

газүткәргечләрнең яңа тармагын төзү юлы белән газ белән тәэмин итү системасының куркынычсызлыгын һәм ышанычлылыгын арттыруны күздә тотарга тиеш, бу газүткәргечнең гамәлдәге челтәрләре эшен стабилләштерергә һәм газ белән тәэмин итүнең яңа объектларын тоташтырырга мөмкинлек бирәчәк.

Газ куллану юнәлешләре:

- сәнәгатьнең технологик ихтыяжлары;
- халыкның хужалык-көнкүреш ихтыяжлары;
- жылылык чыганаclarы өчен энергия чыганагы.

Газ белән тәэмин итүнең гамәлдәге системаларын проектлау һәм төзү, реконструкцияләү һәм үстерү «Газ белән тәэмин итү системалары», «Газ бүлү һәм газ куллану челтәрләренең иминлеге турында техник регламент» СНИП 42-01-2002 таләпләренә туры китереп, Татарстан Республикасын газ белән тәэмин итүнең һәм газлаштыруның генераль схемасы нигезендә торак-коммуналь хужалыкны, сәнәгать һәм башка оешмаларны газлаштыру буенча республика программалары нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк.

Татарстан Республикасын шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативларына (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 27.12.2013 елгы 1071 карары белән расланган) туры китереп, газ белән тәэмин итү объектлары өчен жиң кишәрлекләренең минималь рөхсәт ителә торган күләмнәренең түбәнрәк саналган исәпләү күрсәткечләре билгеләнде (27 нче таблица).

27 нче таблица

Газ белән тәэмин итү объектлары өчен жиң участкаларының минималь рөхсәт ителә торган күләмнәренең исәп күрсәткечләре

ГРС житештерүчәнлеге, куб. метр/сәгать	Жиң участогының күләме, га
100 гә кадәр	0,01
100 - 3 000	0,07
3 000 - 10 000	0,11
10 000 - 100 000	0,13
100 000 - 300 000	0,38
300 000 - 500 000	0,65
500 000 артык	1

Газ куллануның артырылган күрсәткечен түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк:

- үзәкләштерелгән кайнар су белән тәэмин ителеш булганда - елына 120 куб. м;
- газ жылыткычларыннан кайнар су белән тәэмин иткәндә - елына 300 куб. м;
- кайнар су белән тәэмин ителеш булмаганда - елына 180 куб. м;
- авыл торак пунктлары өчен - елына 220 куб. м.

Газ белән тәэмин итү һәм газ белән тәэмин итү станцияләре торак пунктлардан читтә урнаштырылырга тиеш.

Газ үткөрү пунктларын торак пунктның торак төзелеше территориясеннән читтә, жилле яктан урнаштырырга кирәк.

Газ бүлү челтәрендә газ басымын киметү һәм жайга салу өчен газ көйләү (блок яки шкаф) пунктларын проектларга кирәк. Газорегулятор пункты район үзәгендә, районның йөкләнеш үзәгенә мөмкин кадәр якин итеп урнаштырырга кирәк.

Торак пунктларда аерым урнашкан газ көйләү пунктларын биналарга һәм корылмаларга кадәр билгеле бер ераклыкта урнаштырырга кирәк:

- газны газ көйләү пунктына кертүдә 0,6 МПа - 10 метрга кадәр;
- газны газ көйләү пунктына кертүдә 0,6 - 1,2 МПа - 15 метр.

4.15.4. Су белән тәмин итү объектларында халыкның норматив ихтыяжларын билгеләү буенча тәкъдимнәр.

Торак пунктларны су белән тәмин итү системаларын проектлау, шул исәптән, су белән тәмин итү чыганаclarын сайлау, су алу корылмаларын урнаштыру «СНиП 2.04.01-85 «эчке суүткәргеч һәм биналарны канализация», СНиП 32.13330.2018 «СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 " шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү», СанПин 2.1.3684-21 «шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен карап тотуга, су объектларына, эчәргә яраклы су һәм эчәргә яраклы су белән тәмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак биналарга, житештерү, жәмәгать биналарынан файдалануга, санитар-эпидемияләргә каршы (профилактик) чаралар оештыру һәм үткөрү буенча санитар-эпидемиологик таләпләр», СанПин 1.2.3685-21 «кеше өчен яшәү мохитенең иминлеген тәмин итүгә гигиеник нормативлар һәм таләпләр», СанПиН 1.2.3685-21", " ГОСТ 2761-84 «үзәкләштерелгән хужалык-су белән тәмин итү чыганаclarы. Гигиеник, техник таләпләр һәм сайлау кагыйдәләре», СанПиН 2.1.4.1110-02 «Эчәр өчен билгеләнгән су белән тәмин итү һәм суүткәргечләрен санитар саклау зоналары», шулай ук авыл жирлеген су белән тәмин итүнең расланган схемасы нигезендә билгеләнергә тиеш.

Халыкның хужалык-эчә торган ихтыяжлары өчен тәүлеккә уртача (бер елга) су куллануның чагыштырма күрсәткечен түбәндәге күләмдә кабул итәргә кирәк:

- эчке суүткәргеч һәм канализация белән жиһазландырылган, ванна һәм жирле су жылыткычлары булган биналар өчен - бер кешегә 200 литр;

- эчке суүткәргеч һәм канализация белән жиһазландырылган биналар өчен, үзәкләштерелгән кайнар су белән тәмин ителеш тәүлегенә 270 литр тәшкил итә.

Су алу корылмаларының типларын һәм урнашу схемаларын территориянең геологик, гидрогеологик һәм санитария шартларынан чыгып сайларга кирәк.

Су үткөрү челтәрләрен божра белән проектларга кирәк. Суүткәргечләрен тупик сызыкларын куллану рөхсәт ителә:

– һәлакәтне бетерү вакытына су белән тәмин итүдә тәнәфес булуга юл куйганда житештерү ихтыяжларына су бирү өчен;

– торбалар диаметры 100 мм дан артмаган хужалык-эчэ торган ихтыяжларга су бирү өчен;

– янгынга каршы яки хужалык-янгынга каршы ихтыяжларга су бирү өчен, линиянең озынлыгы 200 метрдан да артык түгел.

Биналар һәм корылмаларның эчке суүткәргеч челтәрләренең тышкы суүткәргеч челтәрләре бөгелү рөхсәт ителми.

4.15.5. Су бүлеп бирелгән объектларда халыкның норматив ихтыяжларын билгеләүгә тәкъдимнәр.

Торак пунктларны канализацияләү системаларын проектлауны 30.13330.2016 «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализацияләү» 2.04.01-85 «Канализация. нигезендә гамәлгә ашырырга кирәк Тышкы челтәрләр һәм корылмалар», СП 42.13330.2016 "Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү», шулай ук авыл жирлеген су белән тәэмин итүнең расланган схемасы нигезендә.

Көнкүреш агымлы суларны тәүлеклек уртача уртача исәпләнгән су белән чыгару территориядә һәм яшел утыртмаларда су тотуны исәпкә алмыйча, тәүлеклек уртача уртача уртача исәпләнгән су куллануга тигез итеп кабул ителә.

Территориаль планлаштыру документларын эшлөгәндә, уртача тәүлеклек (бер елга) сулыкны аерып алу түбәндәге күләмдә рөхсәт ителә:

- шәһәр торак пунктлары өчен - бер кешегә 550 л/тәүлеккә;
- авыл торак пунктлары өчен - бер кешегә 150 л/тәүлек.

Йорт яны жир кишәрлекләре белән индивидуаль йортларда яшәүче халык өчен, төзелешнең тыгызлыгы түбән булу, агып төшүче суларны чистартуның үзкыйммәте, рельефның катлаулылыгы аркасында, су чыгаруның автоном системасын күздә тоту зарур.

Канализациянең автоном системасы агып төшүче суларны өйдән чыгарудан жыюны, аларны чистартып өчен автоном корылмаларга илтүне, агып төшүче суларны муниципаль районда булган чистарту корылмаларына чыгаруны тәэмин итәргә тиеш. Чистарту корылмаларын йортлар территориясендә яки берничә бина өчен (кагыйдә буларак, социаль-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары) аерым торучы чистарту корылмалары буларак билгеләргә тәкъдим ителә.

ИСӘП-ХИСАП КҮРСӘТКЕЧЛӘРЕН НИГЕЗЛӘУ БУЕНЧА МАТЕРИАЛЛАР

Нормативлар түбәндәге норматив хокукый актлар таләпләре нигезендә әзерләнгән:

Федераль законнар:

Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 2004 елның 29 декабрәндәге 190-ФЗ номерлы (02.07.2021 ред.).

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон (01.07.2021).

«Күмү һәм жирләү эше турында» 1996 елның 12 гыйнварындагы 8-ФЗ номерлы Федераль закон;

Россия Федерациясенәң башка норматив актлары:

«Методик рекомендацияләр турында» Россия Мәгариф һәм фән министрлығының 2016 елның 04 маендагы АК-950/02 хаты(2016 елның 08 августындагы ред.). Россия Федерациясе субъектлары территорияләрендә оптималь урнаштыру критерийларын билгеләү өчен яқынча әһәмияткә ия» (2016 елның 08 августындагы ред.).

РФ Сәламәтлек саклау министрлығының "Ашыгыч ярдәм күрсәтү тәртибен, шул исәптән ашыгыч махсулаштырылган медицина ярдәмен күрсәтү тәртибен раслау турында" 20.06.2013 № 388н боерыгы

РФ Сәламәтлек саклау министрлығының "Сәламәтлек саклау өлкәсендә халыкның ресурслар белән тәмин ителеш нормативларын һәм нормаларын куллану турында методик тәкъдимнәрне раслау турында" 2018 елның 20 апреләндәге 182 номерлы боерыгы.

Россия Мәдәният министрлығының "Россия Федерациясе субъектларына һәм жирле үзидарә органнарына мәдәният оешмаларын үстерү һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәт белән тәмин итү буенча методик тәкъдимнәрне раслау турында" 02.08.2017 № Р-965 боерыгы.

Татарстан Республикасының норматив актлары:

Татарстан Республикасының шәһәр төзелешен проектлауның республика нормативлары расланды. ТР МКның 2013 елның 27 декабрәндәге 1071 номерлы карары белән (19.07.2021 ред).

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында» 2010 елның 25 декабрәндәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы;

«Ижтимагыи инфраструктура, социаль хезмәт күрсәтүләр белән 2024 елга кадәр тәмин ителешнең социаль гарантияләре дәрәжәсен билгеләү турында» 2009 елның 26 гыйнварындагы 42 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары (үзгәрешләр һәм өстәмәләр белән).

«Мамадыш муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында» 2005 елның 31 гыйнварындагы 35-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (05.04.2019 № 30 ТРЗ редакциясендә).

«Татарстан Республикасында шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турында» 2010 елның 25 декабрендәге 98-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы (4.10.2021 редакциясендә).

«Калдыклар, шул исәптән каты коммуналь калдыклар белән эш итү өлкәсендә, Татарстан Республикасының территорияль схемасын раслау турында» 2018 елның 13 мартындагы 149 номерлы ТР МК карары.

«Татарстан Республикасында каты коммуналь калдыкларны туплау нормативларын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 12 декабрендәге 922 номерлы карары.

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының норматив актлары:

Мамадыш муниципаль районның территорияль планлаштыру схемасы (үзгәрешләр кертү), раслаулар. Мамадыш МР Советының 26.10.2020 елгы 3-2 номерлы карары белән

Татарстан Республикасын территорияль планлаштыру схемасы (кертелгән үзгәрешләр белән), расланган. Министрлар Кабинетының 27.03.2021 нче карары белән.

2015 елның 17 июнендәге 40-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы 2030 елга кадәр Татарстан Республикасын социаль-иқтисадый үстерү стратегиясен (2019 елның 25 декабренә үзгәрешләр белән) раслау турында (Татарстан Республикасы законнары 05.04.2019 N 31-ТРЗ, 25.12.2019 N 112-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законнары редакциясендә)

2016-2021 елларга һәм 2030 елга кадәр план чорына Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районының социаль-иқтисадый үсеш стратегиясе расланган. Татарстан Республикасы Мамадыш МР Советының 2016 елның 12 декабрендәге 7-12 номерлы карары белән.

Проектлау һәм төзелеш буенча кагыйдәләр жыйнагасы:

СП 42.13330.2016 "Шәһәр төзелеше. Шәһәр һәм авыл жирлекләрен планлаштыру һәм төзү. СНиП актуаль редакциясе 2.07.01-89 * (расланган). Россия Төзелеш министрлыгы боерыгы белән 2016 елның 30 декабрендәге 1034/пр, 10.02.2017 ред.).

СП 35-106-2003 «Өлкән яшьтәге кешеләргә социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләрен исәпләү һәм урнаштыру».

СП 30.13330.2016 «СНиП 2.04.01-85* «Эчке суүткәргеч һәм биналарны канализация ясау»;

СП 32.13330.2018 «СНиП 2.04.03-85 «Канализация. Тышкы челтәрләр һәм корылмалар»;

СП 59.13330.2020 «СНиП 35-01-2001 Халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен биналар һәм корылмаларның үтемлегенә »;

«Шәһәр һәм авыл жирлекләре территорияләрен тотуга, су объектларына, эчә торган суга һәм эчә торган су белән тәэмин итүгә, атмосфера һавасына, туфракка, торак урыннарына, житештерү, ижтимагый биналарны эксплуатацияләүгә, санитар-эпидемиягә каршы (профилактик) чараларны оештыруга һәм үткәругә санитар-эпидемиологик таләпләр»;

СанПиН 1.2.3685-21 «Яшәү тирәлеге факторларының кеше өчен иминлеген һәм (яисә) зарарсызлыгын тәэмин итүгә карата гигиена нормативлары һәм таләпләр»;

МДК 11-01.2002 "Россия Федерациясендә зиратларны жирләү һәм тоту тәртибе турында тәкъдимнәр".

Башка документлар:

Янгын сагы объектларын проектлау нормалары. НПБ 101-95 (утв. РФ Эчке эшләр министрлыгының ГУГПС идарәсе, РФ Эчке эшләр министрлыгының 30.12.1994 № 36 боерыгы белән кертелде.

Интернет-чыганаclar:

Территориаль планлаштыруның федераль дәүләт мәгълүмат системасы (ТП ФИС) - <https://fgisp.economy.gov.ru/>.

Дәүләт статистикасының федераль хезмәте - <http://gks.ru>.

Татарстан Республикасы Мамадыш муниципаль районы администрациясенәң рәсми сайты - <https://mamadysh.tatarstan.ru/>

Нормативлар әзерләгәндә түбәндәгеләр исәпкә алынды:

- авыл жирлегенәң административ-территориаль төзелеше;
- авыл жирлегенәң социаль-демографик составы һәм халык тыгызлыгы;
- табигать-климат шартлары;
- социаль-икътисадый үсеш фаразы;
- жирле үзидарә органнарының һәм кызыксынган затларның тәкъдимнәре.

Жирлекнең жирле әһәмияттәге объектлары исемлеге, алар өчен нормативларның төп өлешендә муниципаль район халкының мөмкин булган минималь тәэмин ителеш дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре һәм мондый объектларның район халкы өчен максималь рәхсәт ителә торган территория дәрәжәсенәң исәп-хисап күрсәткечләре билгеләнгән, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексының 29.2 статьясындагы 4 өлешендә күрсәтелгән таләпләр, шулай ук нормативлар проектын эшләүгә техник бирем белән билгеләнгән.